

СУЧАСНА УКРАЇНА

Орган української визвольної думки

Verlag

SCHLACH PEREMOHY

Рік IV.

Мюнхен, 23. 5. 1954

München 8

Deppelstraße 67

Germany

Ціна 50 н. пф.

UKRAINE TODAY
Ukraine von heute
Ukraine d'aujourd'hui

Adresse: «Sučasna Ukraïna»
München 2
Karlsplatz 8/III (Telefon: 5-6667)
WESTERN GERMANY

Herausgeber: Wolodymyr Stadiw

Druck: „Logos”,
München 8, Rosenheimerstr. 46 a.

Ч. 10 (87)

Парадокс у намаганні об'єднати Європу Дороговкази нашої волі

Від кількох літ ми є свідками пропаганди об'єднання Європи в одну політичну цілість. В Західній Європі помітні навіть певні спроби — не без лагідної заохоти американського протектора цієї ідеї — започаткувати це діло. Однак, коли не врахувати спільного управління для західноєвропейського вугілля і сталі, конкретних вислідів цієї, від кількох років форсованої, акції не видно.

В міжчасі ідея «європеїзації» стала формулою, за якою йдуть торги між французами і німцями за володіння Сарсциною, і це цієї ідеї, очевидно не додає слави. Бути так «європеїзованою», самозрозуміло, не хоче ніяка країна, хоч мариво цього багато реальніше, ніж це нам видається.

Кон'юнктурність ідеї об'єднаної Європи
Сучасна бо ідея європеїзації Європи не виросла на європейському ґрунті, що в цілості далеко ще не дозрів до неї; в ньому ще нема переконаних і, що важливіше, — коли не рахувати поодиноких, мало впливових мрійників — ідеалістичних прихильників її.

Дотепер в історії «об'єднували» Європу, кожний на свій спосіб: насамперед французи за часів Наполеона, а після ста років рівноваження сил у ній спробували це зробити нацисти — з відомим успіхом. Тепер великою вже мірою «об'єднує» її — не на словах, але при допомозі своїх дивізій — комуністична Росія.

Щойно в протизвагу і для безпеки проти цього останнього «об'єднання» почала кристалізуватися думка європейської єдності. Не випадково цю ідею кинув — ніби випадково в час свого перебування в нейтральній Швейцарії — Черчилль, тобто представник народу, що сторіччями майстрував концепцію рівноваги сил європейського суходолу. Тепер інструментом цього рівноваження мало б стати якраз об'єднання, і це одна сторінка цієї медалі.

Що це об'єднання було подумане кон'юнктурально, показує факт, що сам ініціатор і його народ зараз же, як тільки почалися конкретні розмови на цю тему, заявили, що вони не «Європа», що вони сильніше пов'язані з своїми заморськими домініонами, ніж з сусіднім суходолом; що вони проте гаряче співчують спробам європейських держав об'єднатись.

Розгра поміж французами і німцями
Таким робом справа об'єднання спала головним чином на плечі старих майстрів цієї справи: на французів і німців. Однак обидва ці народи мають свій досвід у цьому і одверто один одному не довіряють.

Це головне стосується французів, яких, з одного боку, манить давня ідея особливої французької цивілізаційної місії, а з другого, попри страх перед німецьким велетнем, що помітно зменшує чар високих цивілізаційних завдань, — ще більше манять їх колоніальні посілости, які так добре «заокруглюють» французький материк. Тому в обличчя визвольних рухів народів Близького і Далекого Сходу французи воліють стояти обличчям до Середземного моря і мати забезпечені свої тили з боку німців. Во страх перед можливою майбутньою небезпекою з цього боку у французів сильніший від актуальної безпеки з боку Кремля, і це ніяк не заохоче їх стати європейськими патріотами.

Не палають цим патріотизмом теж і німці, хоч вони властиво не мають утрачати нічого. Для німецької політики найважливіша справа — це вихід з післявоєнної, рівної бойкотів, політичної ізоляції, і всі намагання західнонімецької держави спрямовані на те, щоб увійти в сім'ю народів, добитися міжнародних зв'язків, добути собі міжнародно-правне визнання. З цієї причини концепція європейського об'єднання для німців не страшна, тим більше, що при

їхній 75-мільйонній масі, індустриальному потенціалі і енергії боятися їм об'єднання з меншими і слабшими народами нема чого.

Але хоч німецький уряд поставився прихильно до всіх досі поставлених конкретних сутегій європеїзації — до Європейської вуглево-сталеві спілки, а далі до Європейської оборонної спільноти (ЕОС), що мала б стати зав'язком європейської армії, — проте дальший процес європеїзації застряг на Сарсцині, яку уряди Франції і Німеччини хочуть «європеїзувати», кожний для себе.

Україна вже об'єднана частина Європи?

Коли силами самих європейських держав ідея об'єднання Європи нездійснена, то зате тим більшу теоретичну і практичну підтримку вона отримала з боку США. Як відомо, американська політична думка, несподівано для себе самої поставлена в центр світової уваги і проблем, з питомою для американського характеру прямолінійністю в шуканні простих і практичних розв'язок, зразу поставила концепцію світового правління як рецепт для усунення всіх майбутніх конфліктів у світі. Зразу ж найшлися і теоретики, які цю концепцію підтримали, доводячи, що доба націоналізму ніби пережила себе і що в обличчя розвитку світового господарства національні кордони становлять такі самі перешкоди для цього розвитку, як колись ними були феодальні, станові територіяльні заборони.

Хоч цей напрямок американської політичної думки — з огляду на большевицьку агресію — показався нездійсненним і американці побачили, що поки що національні рухи можуть бути союзниками проти Кремля, — проте вони не покинули думки політично об'єднати світ, тільки її змодифікувати. Більш реальним їм поки що видається створення менших об'єднань народів, і в цьому плані вони підтримують ідею об'єднаної Європи.

Тільки йдучи за цим пляном — і тут починається для нас парадокс — кола відомих нам і впливових американських знавців політичних проблем, за порадою яких іде офіційна політика, розпарцювали Європу на три смуги: на західноєвропейську, яку м'яко переконують, щоб вона об'єдналася; на сферу советських сателітів, яку намагаються національною пропагандою вирвати з-під російських впливів і щойно опісля будуть її об'єднувати; і на простір СРСР, який уже є, на їхню думку, об'єднаний і який треба тільки визволити від большевицького режиму, бо, мовляв, допомога національно-державним змаганням народів СРСР була б проти тенденції сучасного розвитку людства.

Об'єднана Європа, але для нас...

«Об'єднання з Московією»
Відси виводиться непередрішенство сьогодишньої американської політики до народів СРСР, що її неофіційно репрезентує «Американський комітет визволення від большевизму». З цієї теж причини заганяють наших емігрантів до всеросійського «котелка», відси ніби і для українців створений, але самими росіянами опанований інститут для вивчення СРСР у Мюнхені, відси пересякле росіянами радіо «Лібереїшен», в рамках непередрішенства якого недавно приділено маленьке місце і для кількох українських емігрантських бідаків.

Україна признана на «федерацію» з Росією згори, холодним розрахунком недавно знатуралізованих уроженців цих просторів в роді відомих Лайонса, Левіна і т. д., які в США грають тепер ролю знавців, і ніякі факти нашої історії з найновішого включно, ніяка аргументація не були досі в силі цього змінити.

Бо не незнання, не брак інформації, не ворожі впливи — хоча все це, безперечно, якоюсь мірою проті нас діє, — але остаточно тільки згори поставлена великопростірна американська концеп-

ція боротьби і першої фронтової лінії питомаю є кров і смерть. Нею зрощують поле бою сотні і тисячі воєнків, не рідко платять життям і полководці. Навіть не завжди є час їх похоронити з усіма їм приналежними почестями. Бо бій не вщухає, бій гурганом йде далі; маршуют задивлені у велику ціль перемоги нові лави, їх ведуть нові полководці.

Такий закон боротьби, такий твердий принцип фронту!

Українська визвольна боротьба — це великий фронт, де зобов'язують ті самі засади, що і в звичайному військовому бою. На її шляху вже багато могил і воєнства і командирів — найвищих командирів, головнокомандувачів духу, керівників українського бажання волі, її уосіблення в часі і просторі.

І саме тому, що етапи нашого визвольного шляху так густо позначені могилами наших духових провідників, тому, що наше воєнство, весь народ свідомі того, що за нашу національну волю маршуют всі разом і що разом треба накладати головами, — саме тому український визвольний рух з такою феноменальною швидкістю зриває в силу, став лавиною, яка торощить все, що стоїть їй на перешкоді.

*

Рік-у-рік проходить попри три травневі дати нової української історії — три могили, а разом цілощі джерела на снаги нашої національної боротьби.
На сподяв про 3 травня 1924 р. лящить у наших ушах постріл у скроню Миколи Міхновського, що ним він, зацькований большевицьким окупантом, поклав край своєму життю.

Здрігаємось від п'яток пострілів на паризькому бульварі Сен-Мішель, які 25 травня 1926 р. вбили члена Директорії Української Народної Республіки і головного отамана Української армії — Симона Петлюру.

Завмирає серце від детонації пекельної машини на роттердамському бульварі Куолсінгел, яка умертвила 23 травня 1938 р. голову проводу Організації Укра-

ція, за якою, мов тін, іде вся концепція західного світу, заганає тут наших людей в російські обійми. Скільки ми не рвемося до Європи і Заходу — цей Захід весь час показує нам шлях до Москви. І та справжня, червона Москва це прекрасно розуміє і виграс.

Це повинні явити всі наші емігранти, яких запрошують на дискусії на тему об'єднаної Європи, всі вчені, політики і журналісти, яких манять до будь-якої, ніби неполітичної, наукової чи публіцистичної діяльності в рамках непередрішенства. Це шлях, який веде до Москви, і в своїй найістотнішій суті це той самий шлях, що завів туди Коротченка, Гречуху, Корнійчука, Палладина.

Для ясности: ледве чи якийсь українець може мати щось проти того, щоб Україна стала рівноправним членом європейської сім'ї народів і щоб вона частинно відмовилася від своєї суверенности в користь об'єднаної Європи, — наприклад, стільки, скільки це згідна зробіти Франція. Але насамперед ця Україна мусить бути суверенна, а далі ця Франція мусить схотіти сама в дечому відмовитись від своєї суверенности.

До цього часу всяке теоретичне говоріння про майбутнє європейське об'єднання і практичне сприяння системі поневолення ніби з метою прискорити таке об'єднання — це глум над змаганнями народів за свободу, за ідеали західної культури, за приналежність до Європи. І коли ми випадково побачимо в журналі чи на екрані обличчя розсміяної молоді, що символічно палить стовпи і бар'єри на кордонах Західної Європи, то пам'ятаймо, що порядком парадоксів, яких нам не щадить наша мачушина доля, цей прояв волі молоді до об'єднання свободних народів означає для нас прилюд на неволю.

Лев Ребет

їнських Націоналістів — ОУН, полковника Євгена Коновальця.

Рік-у-рік зупиняємося перед портретом трьох видатних поляглих політичних діячів, читаємо в їхній книзі биття і вчимося на їхніх ділах.

«Одна, єдина, нероздільна, самостійна Україна»

Цим могутнім гаслом старався Микола Міхновський розбудити приспану побутовщиною і всевітянськими утопіями «українську ніч». Його не розуміли. Його власна партія рішуче відмовилася від зрадженого ним в 1900 р., в брошурі «Самостійна Україна» програми, розводилоючи її різними інтернаціональними підмінками. Тоді українська духовна еліта п'яніла похміллям інтернаціоналізму і хворіла на брак віри у власні сили народу. Тоді навіть Франко з «Пожежамі можливого», хоч і погоджувався, що все, що йде поза рами нації — це або фарисейство людей, що інтернаціональними ідеалами раді б прикрити свої змагання до панування однієї нації над другою, або хоровий сентименталізм фантастів, все ж уважав, що «ідея національної самостійности у всякій погляді, культурній і політичній, лежить для нас, покищо, з нашої теперішньої перспективи, поза межами можливого».

Візією свого духу Міхновський збагнув шляхи українського биття, віра в український народ казала йому зформулювати бойове гасло, яке двадцять років згодом виконували воєнки, якими командував Петлюра, за яке йшли на шибениці і до тюрем бойовики ОУН, якою керував Коновалець, за яке, врешті, проливають сьогодні кров члени українського визвольного підпілля і весь український народ.

Несплямовані прапори

Вмів «висісти на станції української державности з червоного соціалістичного ешелону» Симон Петлюра і змобілізувати всі сили народу на боротьбу за його визволення.

Це не суттєве, що йому не судилося завершити велике діло, що в нерівному бою була здезакована армія і що йому самому довелося йти на чужину. Суттєве і величне в постаті Петлюри те, що він, очоливши організаційний змаг народ за українську державу, до останнього свого вдибуху зостався вірним ідеї, що не вибрав шляхів найлегшого опору і вірив у власні українські сили. До його смерті несплямованими зосталися прапори Української Народної Республіки, а він сам загинув на стійці як великий суверен непокірного духу української визвольної боротьби.

Справжнє соборне мислення

І врешті спинаємося перед третім великим портретом — перед обличчям полковника Євгена Коновальця. Чи треба ще переповідати його біографію, вислідів праць, які він поклав для українського народу і для останніх десятиліть визвольної боротьби? Про це знають всі. ОУН стала синонімом сучасного визвольного змагу, а він — її незабутнім великим творцем.

З пожевких сторінок історії особливо блищить одно його діло; ясною вимовою командирського наказу звучить рішення, що його самого вже досить, щоб людину, що його видала, зарахувати до основоположників української державницької думки, основоположників модерного, соборного українства: полковник Коновалець дав наказ загонові Січових Стрільців, складеному у великій мірі з уродженців Західної України, зостатися в Києві. Він не повів їх на відсіч Львова, він сказав їм боронити української столиці! Цим авторитетним, непозбавленим справжнього драматизму рішенням, Коновалець дав вислів справжній українській соборності, почав засипувати Збруч.

(Далі на 2. стор.)

Неділимська стахановщина

Неділимські емігранти мають свої власні пропагандивні гасла. Їх вони не носять на транспарантах, навіть не виписали їх під наголовками своїх емігрантських газет, бо їх призначення куди важливіше — переконати і здобути чужинця.

Живемо в такий абсурдальний час, коли навіть ретинки французького і британського колоніалізму однозгідно засуджені світовою, в тому й американською громадською думкою, зате російський імперіалізм під виглядом різних акцій різних американських кіл має велику популярність, зокрема в США. На це явище не можна нам закривати очей, бо для кожного з найбільш очевидних фактом, що дуже поважні американські кола, які втілюються навіть зовсім не тихим попертям американської офіційної політики, стоять за те, щоб затримати російську колоніальну систему з її централізмом.

Які є причини такого справді абсурдального явища?

Першою причиною є така постава політичних еміграцій народів, поневолені російським імперіалізмом. Візьмем, напр., поляків. Їх історія є історією боротьби з російською експансією, історією капітуляцій перед російськими царями, історією повстань, Сибіру і боротьби з русифікацією. Могло б здаватися, що саме ці фактори будуть визначати лінію польської політики. Є однак якраз навпаки, бо польська еміграція обдурює себе фата морганом нового Андрусова, тобто можливостями співпраці, вже тут на еміграції, з тими недобитими прикажчиками і генерал-губернаторами — різними Новосільцевими-Вещателями. Прикро стає, читаючи в польських емігрантських виданнях пеани на честь російської культури якраз тоді, коли Польща кривавиться в опікунчих обіймах «старшого брата», коли польська культура спихається на рівень примітивного етнографізму, коли навіть — перший раз в історії Польщі — в незрушній до цього часу будові польського католицизму зроблено глибокі вломи.

Де є дух польського спротиву? Де є дух листопадових і січневих повстань? Його немає, бо тим, хто відповідають за польську політику, мариться ніщо інше, як декка кількість гектарів української землі під пшеницю або цукровий буряк.

Ми маємо мало причини хвалити американську політику щодо Східної Європи, але було б помилкою вимагати від неї того, чого ми самі не ставимо ясно. Може бути так, що або неінформованість відповідальних політиків США, або просто тільки тактичні вимоги кажуть рахуватися з російськими емігрантами, навіть брати до уваги їхні далеко нескромні апетити. Така ситуація може існувати доти, доки війна ведеться півзасобами (а війна так ведеться!), доки можна удавати, що невідомо, де є головні позиції ворога. Це є тактика. Але не треба бути пророком, щоб ствердити, що все зміниться з моментом, коли на фронтах між обома полюсами гльоба заграють гармати, коли на всіх континентах вибухнуть А-бомби. Тоді і Росія, і Америка, як головні актори, відключиться до єдиного зрозумілого масам почування — назвимо його старим і зрозумілим okreśленням: до патріотизму! Для обох сторін війна буде в повному розумінні слова війною вітчизняною. Не трудно відгадати, де будуть тоді стояти російська еміграція та її лідери. На наших очах деякі з них уже завчасу вибирають свободу: не як Кравченко, але як Трухнович.

Не хочемо пропагувати сліпої віри в американський політичний здоровий розум, хоч уважаємо, що безперервне тарабанення фраз про «американські впливи» є для нашої політики дуже шкідливе. Хіба ми соромимося того, що завданням нашої політики на еміграції є якраз переконати чужу громадську думку в тому й американську, і чужих відповідальних політиків, в тому й американських, що наша головна політична мета — українська самостійна соборна держава, яка може постати тільки шляхом розбиття і розчленування російської імперії, цього останнього заборона колоніального імперіалізму?

В українській визвольній політиці треба відкинути фільтр з усіма російськими емігрантськими політичними угрупуваннями, навіть якщо вони були б готові піти на декларативні концесії в наш бік. Ми не сміємо забувати, що шлях, яким пішов О. І. Кириченко за ціну Криму і ще деяких об'єктів, не може бути нашим шляхом у взаєминах з російськими емігрантами. Іншими словами, ми маємо сказати виразно і твердо: співпраця з російськими емігрантами нам не потрібна, а то й шкідлива. Тому треба залишити безнастання шукання компромісових формул. Нинішній, т. зв. офіційний Київ хоче йти на спілку з Москвою за ціну

звільнення себе від данини, яку мусять платити інші поневолені російським імперіалізмом народи. Не повторюймо помилку польської політики і не шукаймо якогось «Андрусова» коштом інших, бо наслідки кожного «Андрусова» не завжди однакові.

Ми згадуємо тільки поляків і українців тому, що проблема нової політики тісно в'яжеться з проблемою політики цих двох народів щодо Росії і між собою. Питання фактично стоїть так: чи є можливо заїциювати і послідовно вести протиросійську політику, спираючись на факт російської експансії, яка йде коштом вчині поневолені народи? На це питання може бути тільки позитивна відповідь, бо вся історія російської імперіальної експансії — це історія боротьби з сусідніми народами, їх підлою включно аж до фізичного нищення. Доля, яка зустрінула кримських татарів, не є чимсь неповторним, і ця доля може зустріти всі народи — одні скоріше, інші пізніше, залежно від відпорності і чисельності тих народів. Але цієї долі їм не оминати. Далі, ця російська політика не є явищем тимчасовим, зв'язаним з існуванням большевизму; навпаки, ця політика завжди була такою, і немає жадних даних думати, що вона може змінитися, якщо, напр. на місце Маленкова чи Хрущова прийшли б Мельгунов чи Трухнович. Можливо, що в таких умовах винищувальної політики, якою вона відбувається на наших очах і якою вона триватиме також після перемалювання російської тюрми народів з одного кольору на три, — можливо, що й тоді буде можна непогано жити Станіславові Войціцькому чи Семенові Козаченкові, але українців і поляків уже тоді не буде. І це найважливіше.

Є багато рецептів на т. зв. «федеральні розв'язки». Всі вони мають одне спільне: вони завжди стараються когось обманути, когось перехитрити. Тому ми не беремося ставити нову, що більше — непотрібну федеральну концепцію. Справа куди поважніша, ніж забавляти каварняних дискусантів «проблематикою федерації». Ми хочемо звернути зате увагу на один факт, який залишається в нас досить незауваженим, а саме — на факт досить поширених товариських і ділово-політичних контактів між розумнішими політичними діячами неросійських емігрантів. Все це поставало і далі твориться без жодного примусу, органічно, без допомоги якихсь «приватних кіл». Зокрема, якщо мова про

Зависть — чи свідоме фальшування

Вимушений ще один коментар з приводу промови Олександра І. Кириченка під час XVIII з'їзду компартії України — КПУ

Парадоксом і в'їдливістю звучать коментарі деякої частини української емігрантської преси, якщо в них мова про сучасну ситуацію в Україні, зокрема якщо мова про діяльність українського революційно-визвольного руху на батьківщині та про, хоч не зовсім часті зате тим вимовніші, відгуки большевицьких вельмож та совєтської преси на цю революційну діяльність нашого підпілля на рідних землях.

Парадокс, в'їдливості? Для такої журналістичної поведінки треба далеко твердших, а навіть і вульгарніших, okreśлень. Ми цих okreśлень уживати не будемо, щоб не знижувати рівня нашої публіцистики, який борзописці з мормонськими титулами «редакторів» та «письменників» вже й так різниими своїми публікаціями (до речі, небувалими досі ні в українському політичному, ні в журналістичному світі) зводять до морального зера.

Однак публіцистичні скрознення та слизькі вислови промовчувати не вільно з огляду на те, що, поперше, такий праціничкий журналістичного пера в безкоштовність займатиметься безкарно фальшуванням цитат і робленням дезінформаційних коментарів; подруге, українська громадськість, а зокрема читач української преси, мусять знати, хто і як інформує їх фальшиво.

І так для прикладу: ной-ульмська газета «Українські вісті» від 11. квітня 1954 р. (ч. 30), подаючи інформацію та свій коментар до промови Кириченка, із завісти свідомо фальшує цитату та пропусає політично дуже важливий вислів, яким цей райхслайтер України закликає компартійців боротися «проти оунівських недобитків». Непідписаний автор такої фальшивки від себе додає ще такий сос: «Український самостійник» під редакцією темпераментного п. Зенона Пеленського «трохи» «переробив» промову Кириченка, додавши, що він говорив про ОУН.

Відчуження деяких емігрантських діячів від процесів, що відбуваються в

ділянку польсько-українських взаємин, то тут є вже стільки спроб, що не можна відкидати думки про ініціювання реального політичного блоку в оперті на польсько-український кістяк тільки тому, що поляки, мовляв, постійно повторюють пісню про Львів, а українці святкують роковини 1 листопада. Коли б ми хотіли дещо більше подумати над деякими справами, то ми старалися б знайти відповідь на таке просте питання: чому українці мають нині стільки добрих приятелів серед поляків, неконечно навіть з-посеред тих, які беззастеречно віддають нам свої «східні крески», чому можливими є різні акції представників еміграції неросійських народів; чому товариські взаємини існують всюди там, де можна знайти людей розумних? Відповідь буде здається, для деякого досить несподівана: бо між нами не тільки не існує вже старих історичних атавізмів, але й політична підсвідомість каже нам творити підстави майбутньої політичної співпраці від органічного пов'язання між собою, пов'язання людини з людиною. А цього власне ніколи не може бути, якщо мова про росіян, навіть які б старання не пробували робити різні «приватні кола».

Шлях від таких основних стверджень і підкреслення власного оптимізму, яке може робити враження звичайної чемностевої формулки, до ставлення конкретних політичних програм — не такий простий. Але ми не сміємо забувати, що тільки такий шлях дає нам розумну альтернативу до нинішньої самогубної русофільської політики значних кіл американських політиків. Ми не можемо вимагати від американців, щоб вони були розумнішими, ніж ми, і думали про те, як нам найкраще прислужитися, бо цього в політиці ніколи не буває, але ми мусимо самі подати їм таку політичну доктрину щодо Сходу Європи, яка, спираючись на їх власному розумінні своїх інтересів і політичних цілей, давала б нам повну запорочку успіхів у нашій визвольній політиці.

Не можна нам бути панікерами і боятися, що нам аж так трудно досягнути те, що вже досягнули індійці, корейці та індонезійці і що з успіхом здобувають індо-китайці.

Але нам не вільно робити одного: стверджувати колоніалізм російських емігрантських політиків, а одночасно приймати їхню протекцію в інкасуванні не ними виплачуваного утримання. Якщо однак такі люди серед нас знаходяться, то немає іншої ради, їх треба викинути за борт українського політичного життя, без уможливлення їхнього повороту в українську політику. **Є. Врецьона**

Успіх українського науковця

Як нас повідомляють, проф. Юрій В. Шевельов — відомий українській громадськості під іменем Юрія Шереха есеїст і публіцист — 5 травня став званням професором Колумбійського університету в Нью-Йорку, де отримав катедру слов'янської філології.

Проф. Ю. Шевельов-Шерех, що є звичайним професором Українського Вільного Університету і членом Наукового Товариства ім. Шевченка, в 1949 р. був покликаний як викладач до Лундського університету в Швеції, а опісля до Гарвардського університету в США.

В цьому семестрі відомий український мовознавець-славист викладає в Колумбійському університеті: а) Вступ до української і білоруської мов і б) Порівняльна граматики слов'янських мов; крім цього він веде семінари стародержавної мови і слов'янської філології.

Останній успіх проф. Ю. Шевельова-Шереха є не тільки особистим досягненням українського науковця, але й успіхом та зростанням впливу української науки.

На новому шляху його науково-викладавочої та дослідної праці ми висловлюємо йому наш найкращий побажання тим більше, що кожне досягнення українця за кордоном, зокрема в ділянці науки та культури, є нашим спільним досягненням, на яке ми всі можемо бути гордими.

На сторінках «Сучасної України» проф. Ю. Шевельов-Шерех опублікував досі есеї «Процання з учоро» (що у Малій літературній бібліотеці «СУ» вийшов книжечкою) та студію: «Принципи і етапи большевицької мовної політики в Україні».

Дороговкази волі

(Закінчення з 1. стор.)

Невблаганий час все далі і далі відсуває від нас великі три дати і три українські світлі постаті; все більше і більше провідних людей, більше тисяч воєвства кладає голови на шляху до українського Воскресіння. З придушеного незрячими сучасниками, самотньо, неначе голос в пустині, прогомнілого гасла Міхновського: «Одна, сдина, нероздільна, самостійна Україна» постала могутня симфонія української волі, яку підхопили і співають сьогодні мільйони. В супроводі відомому боїв з українських бойовищ, щораз підсилювана могутністю українського бажання волі і скроплювання кров'ю її кращих снів, вона промощує шлях до великого дня перемоги.

В українському Пантеоні зостануться навки великі три портрети тих, що поклали підвалини під останній етап нашої визвольної боротьби, портрети Миколи Міхновського, Симона Петлюри і Гена Коновальця.

Зостануться, щоб свідчити, прагнувати і підносити! **Л. Ортинський**

Як довго заперечуватимете факт існування організованої та керіваної визвольної боротьби в Україні, коли ж сам ворог цей факт примушений визнати?

Щоб до кінця розшифрувати свідоме фальшування, ми ще раз передруковуємо цитату з промови Кириченка, тим разом за київськими газетами «Радянська Україна» (українською мовою) і «Правда України» (російською мовою) від 24 березня 1954 року. А може фальшивіки вимагатимуть фотокопії?

На XVIII з'їзді компартії України Олександр І. Кириченко у своїй промові сказав, м. ін., таке:

«... Партійні організації західних областей, згуртовуючи навколо себе актив і широку масу трудящих, повинні і далі підносити їх прихильність у боротьбі проти оунівських недобитків, не допускаючи, щоб вони пролазили в колгоспи, в підприємства, навчальні заклади, і там вели свою ворожу роботу...»

Думаємо, що ніхто не вимагатиме від нас цитувати цей абзац ще й російською мовою!

Українська громадськість мусить знати ще один деталь у цій неприємній справі: ми з повною рішучістю та ясністю можемо засвідчити, що 26 березня о 16 год. референт зовнішніх зв'язків ВО УНРади, пан Микола А. Лівичкий, отримав з чужинського нестрального джерела дослідний текст цієї цитати. Чому ж він не повідомив це редакції прихильних до УНРади газет з евентуальним дорученням, щоб вони цієї вистіки не передруковували? Треба ж інформувати українських журналістів та редакторів, щоб вони не писали неправди.

Одночасно просимо у наших читачів вибачення за помилкове подання прізвища большевицького райхслайтера України, що ми зробили в попередньому коментарі: він називається Олександр Іларіонович (а не Іванович) Кириченко. **В. П. С.**

Москва розбудовує свою редуту

Перший рік після смерті Сталіна відзначився в ССРСР як період шукання нових тактичних засобів для продовження в новій обстановці старого централістичного курсу сталінської доби. Спадкоємці Сталіна, вичаюючи слабкий авторитет своєї влади, розгортають передусім безперервну пропаганду про потребу піднесення життєвого рівня, про спосіб та прояви реалізації цього постуляту, а в міжчасі різними пересуненнями на шавівницях партійного і державного апаратів закріплюють свої позиції.

Пропагандивний крик про піднесення життєвої столи досяг у березні цього року свого екстазичного вершка в постановках пленуму ЦК КПСС. Є між цими постановками одна, яка заслуговує на окрему увагу, бо вона відзеркалює тенденції внутрішньої політики володарів ССРСР, а її аналіза в світлі практичних заходів і плянів щодо її реалізації дає яскравий образ колонізаторської політики щодо національних республік чи національних меншин. Вона звучить:

«Пленум ЦК КПСС вважає, що поряд з підвищенням врожайності зернових культур в усіх районах країни величезного значення у збільшенні виробництва зерна має освоєння нових земель. Важливістю і цілком реальним джерелом збільшення виробництва зерна протягом короткого часу є розширення посіву зернових культур шляхом освоєння перелогів та цілих земель у районах Казахстану, Сибіру, Уралу, Поволжя і частково в районах північного Кавказу...»

Ця постановка не є відірваним окремим фактом. Вона не висунена на перший план і не підкреслена як найважливіша, а, будучи прикрита передуючими її постановками про konieczність збільшення продукції зернових культур, здається тільки одним із засобів для осягнення наміченої мети — збільшення продукції хліба, забезпечення добробуту. А на ділі йдеться про щось інше: не про справжній добробут, а про створення психози добробуту, в якій легше можна буде запрягти советські працюючі маси в новий виснажуючий етап «соціалістичного будівництва», етап, що має на увазі передусім

стратегічний момент.

Відкиньмо з наведеної вище постановки згадку про Північний Кавказ і уточнім, як виходить з інших советських джерел, що під широким поняттям Сибіру треба розуміти в цьому випадку його західні області, а в Казахстані мається на увазі його північна смуга. Ця дрібна коректива і уточнення помагають насамперед схопити оком територію, а далі й відчитати те, про що не пишеться й не говорить, а про що на ділі йдеться, — помагають розшифрувати дійсні пляни Кремля, приховані в цій постановці.

Мова йде про суцільну територію між Волгою і Об'ю, що лежить майже в самому центрі советської імперії, про територію, яка криє безліч земних багатств, на якій уже від початку останньої світової війни і по сьогодні інтенсивно розбудовується важка, а зокрема воєнна промисловість.

Важливо відмітити теж багатомовний факт із ділянки персональних пересунень, що на них такий багатий був останній рік. Це не випадок, що на згаданій території на постах перших секретарів опинилися в останніх місяцях два всесоюзні міністри. В Башкирії тепер сидить повалений і заарештований Берією, а по упадку останнього звільнений і реабілітований міністер державної безпеки (МТБ) Ігнат'єв, а в Казахстані — колишній секретар білоруського ЦК, останньою міністер культури Пономаренко. Така персональна обсада вказує на те, якої великої ваги надається в Москві здійсненню наміченого пляну.

Підготовка і продовження в експлуатацію аграрного потенціалу цієї території стають невідкладною konieczністю для існування і дальшого розвитку промисловості на мирний час, а на час війни — передумовою перетворення цієї території в повноартну запільну базу-редуту.

Перспектива, яку під час виборчої кампанії накреслив казахам Пономаренко у своїй передвиборчій промові в Алма-Аті, а саме, що Казахстан до 1955 року в продукції зернових культур зрівняється з Україною, — не є тільки пропагандивною фразою для розбудження ривалізаційних прастростей. За цією фразою криється твереза оцінка майбутнього. Спадкоємці Сталіна, аналізуючи досвід останньої світової війни і враховуючи безперспективність втримання в своїх руках периферійних територій, а зокрема України, вирішили на випадок майбутньої війни розбудувати нову

житницю у відносно безпечному центрі своєї імперії.

Що казахам невелика потіха з цієї перспективи, то це вже окрема справа, бо як виходить із практичних заходів по лінії реалізації цього пляну, то конкурувати в Казахстані з Україною в продукції зерна доведеться у великій мірі переселеному туди таки українському селянинові. І в цьому факті унаслідуються другий аспект московського пляну, а саме

національний аспект.

Поперше треба ствердити, що коли йдеться про азійські народи ССРСР, то в боротьбі проти колонізації і за вдержання своєї національної чи, радше, расової субстанції, в їх окреслюванні ворога не було нюансів національного характеру. Кожний європеець в їхньому розумінні утотожнювався з носієм імперіалізму і окреслювався «руським». За свідченням поворотців із советського полону, в цьому підході відбувалася еволюція, і сьогодні втерлися окреслення «чорний» і «білий». Можна сподіватися, що при посиленні колонізаційної акції ця еволюція поступить далі, і «чорні» під загальною маскою «білого» почнуть додавати його національність, зокрема коли з моментів доцільності допоможе їм у цьому большевицька пропаганда.

Етнографічна мапа обговорюваної території має теж свою вимову. Простори Поволжя і Уралу, тобто автономні республіки чувашів, татарів і башкирів, колонізовані дотепер на 20, 45 і 35% російським елементом. Тому, що в повідомленнях советської преси немає вісток про те, щоб туди поселивано українських колоністів, треба прияти, що ці і так незаняті острові серед російського моря будуть і надалі заповнятися російським елементом.

Цікавий експеримент відбувається в Казахстані.

В тоталітарних системах, а зокрема у советській, нічого не діється випадково. Все проходить за продуманим, згорі укладеним пляном. Не випадкове й те,

що в Казахстан на колонізаторську акцію іде саме український елемент.

Згідно з дотеперішніми повідомленнями, переселено туди з України десятки тисяч механізаторів, трактористів і різних спеціалістів сільського господарства. За ними пойдуть сотні тисяч, а то й мільйони колгоспників, щоб освоїти 6,3 мільйонів гектарів нової землі, що з загального пляну 13 мільйонів гектарів припадають на Казахстан. Продовж кількох років (за советським пляном — двох) картина національних відносин у Казахстані ґрунтовно зміниться. До понад 10% старих українських поселенців прийде туди повінь нових колоністів. Що окреслення «білий» в цій країні набере з часом українського забарвлення, то в цьому не треба і сумніватися, а про наслідки цього багато говорити теж не треба. «Ворогом ч. 1» для Казахстану (а при расово-релігійній пов'язаності в один комплекс і для всього Туркестану) стане Україна. Два з національного погляду найважливіші неврахувані «середики» будуть між собою порівнені. Український елемент в Казахстані буде наступати, буде боронитися, буде стан постійного конфлікту, а «старший брат» буде злагіднювати, буде загострювати, буде посередничити як суперарбітр. Національна ненависть, що дотепер пливе досередніми річками до центру імперії, розліється в потічки на її периферіях. А тим часом відірваний від свого материка український селянин, що на рідних землях найтвердше протиставився русифікаторським впливам, позбавлений рідної школи й культурних установ, скоріше чи пізніше затратить своє національне обличчя і хоч-не-хоч стане на чужій землі піонером і захисником чужої імперії. Очевидно, цей процес мусять бути розрахований на довгий період часу. Чи його російський імперіалізм буде мати, це вже окреме питання. А покищо йде послаблення українського елементу в Україні і розводювання ним, а тим самим і релятивне послаблення автохтонного в Казахстані.

Огляд останніх подій в ССРСР

Советське казенне перше травня в Україні большевики перетворили в цьому році в маніфестацію «возз'єднання». Як інформує центральна советська преса з Москви, Київ під час першотравневих роковин був прибраний всякими прикрасами, що підкресливали 300-річчя Переяславського договору, «дружбу» з «старшим» російським народом і всяку «поміч» від нього.

Другою характеристичною рисою першотравневих святкувань у цьому році була мілітаризація цього свята. Міністер оборони ССРСР Булагін видав спеціальний наказ для советської армії, в якому закликано опановувати модерну техніку і «бути готовими», а також наказав «вшанувати» свято артилерійськими салютами у всіх столицях союзних республік і в Ленінграді, Сталінграді, Одесі та Севастополі. Він також виголосив першотравневу промову в Москві. На очах представників чужих держав на Красній площі в Москві маршували окремими колонами советські парашутисти, і «Правда» виразно натякає, що їх завдання є «діяти в далеких тилах агресора».

Тема «возз'єднання» далі не сходить із шпальт советської преси, радше вона ще більше посилюється в місяці травні. На квіткових парадних прийняттях і виступах українських мистців та літераторів в Москві, про які ми інформувемо окремо, справа не кінчається. «Труд» від 5. 5. цього року інформує, що до Москви виїхав київський Державний театр опери і балету ім. Шевченка. В Москві його парадно прийняли артисти Москви на чолі з міністром культури ССРСР Твердохлебовим. Він має там дати цілий ряд вистав.

З такою ж парадною, як подає «Правда» від 5. 5., урядили кияни прийняття московського Великого театру, вітали всі «працівники міністерства культури ССРСР». Московський театр має дати в Києві «Князя Ігоря» Бородину, «Декабристів» Шапоріна, балет Чайковського «Лебедине озеро» і «Бажчесарайський фонтан» Асаф'єва.

★

Поруч цієї метушні «братання» і підкреслювання на кожному кроці «другого» місяця української нації в ССРСР, іде старими і втертими методами дальший курс русифікації України, а навіть можна заважати нові методи русифікації. І так, далі розсилають українських фахівців на працю в усі за-

Розглядаючи справу з цього аспекту, треба назвати речі по імені і уточнити, що тут не так ідеться про освоєння цілинних, як про привласнення чужих земель.

Цілком зрозуміло, що при реалізації цього пляну, як явище похідне, як продукт колонізаторського процесу, прийде і деякий

економічний ефект,

але можна сумніватися, чи піднесення життєвого стандарту у висліді цього буде співмірне до крику, який з цього приводу піднесла советська пропаганда.

В програмі передбачено впродовж двох років зорати і засіяти 13 мільйонів гектарів нової землі, що у висліді мало б давати коло 1200 мільйонів пудів зерна річно, тобто коло 10% дотеперішньої річної продукції зерна в усім ССРСР. Цей плян до деякої міри вириняє співвідношення між роздутою промисловістю і упростуджуваним за сталінської політики сільським господарством. Про повну гармонію цих ділянок народного господарства в советській системі не може бути мови, як довго вона нормується паперовими постановками і бюрократичною практикою виконавчих апаратів. Її може встановити природний, ніким і нічим нев'язаний розвиток.

Про «круте» піднесення на цій базі життєвого рівня, зокрема селянина, важко говорити, бо він сьогодні катастрофальний. Найкарше ліюструє його секретар Станіславівського обкому в дискусійній виступі над звітною доповіддю Кириченка, виголошеною на з'їзді КПУ. Щербак, з'ясовуючи стан сільського господарства в області, подає, що колгоспники в середньому отримали за трудодень 2,3 кг зерна, а середня грошова оплата за трудодень досягла 1,5 рубля. Коли додамо, що півтора рубля — це один фунт хліба, то образ стає ясний.

Хай цей приклад і не буде нормою, то все ж такі загальні рівень заробітків колгоспного селянина не набагато вищий, що він це поза межами злиднів. Навіть коли б усі прибутки з здобутої в запланованій акції надвишки зерна стали власністю селянина, то й вони не спроможні вирвати його з сьогодняшнього стану, а про добробут і мови не може бути.

Б. І.

літератур народів ССРСР» («Ізвестія» від 5. 5.), в якій вони висуюють твердження, що підсоветська література всіх підсоветських народів є «єдина», керується такими ж самими закономірностями і що для неї характеристичні спільні розвиткові процеси. В цьому є дещо правди, бо «закономірністю», що їй був підпорядкований розвиток літератур різних народів ССРСР, була воля партії. Але авторам ідеться про щось більше. Вони ставлять вимогу, щоб був виданий в цьому дусі університетський підручник історії літератур ССРСР і щоб це було зроблене одним науковим і педагогічним центром — АН ССРСР і університетом у Москві. Цій тенденції мають бути підпорядковані всі інші історії літератури в ССРСР і навчання у високих школах. Це новий русифікаторський крок Маленкова.

★

Другою центральною проблемою, навколо якої крутиться писання советської преси на внутрішні теми, є весняна посівна кампанія. Советські газети України присвячують цій справі в місяці квітні приблизно три чверті відведеного для внутрішньої проблематики місця.

Посівна метушня в пресі йшла згідно з вересневими настановами Хрущова про піднесення сільського господарства і березневими поправками та доповненнями до цього пляну. Найбільше дїсталося советській бюрократії в сільському господарстві, що її хоч гостро критикував у вересні Хрущов, але на ній мусять оперти дальше існування сільського господарства. Цим Хрущов відкрив можливість критики. Тож советська преса не завагалася «дати бобу» цій невідлучній дитині советської системи, що вже за своєю природою, головню в сільському господарстві, де вона розвинулась найбільше, гальмує всяку творчість і розвиток. Буквально в кожному числі «Радянської України», дещо рідше в центральних газетах, громіли чи то редакційною статтею, чи фейлетоном, чи дописами з місць тих советських божевільних чорнила і паперу за непередбачливість, надмірну кількість плянів і звітування, бюрократичну тяганину і що хто хоче, немов ці бідолощні урядові винні в своїх незавидних функціях.

Виявляється, що заходи «піднесення» сільського господарства після вересневого пленуму 1953 р. проведено поверхово. Напр., фейлетони «Дачники» («Із-

(Далі на 4 стор.)

Тема України в Москві

«ВОЗ'ЄДНАННЯ»

У квітні ювілейний ажіотаж на тему присудження України до Москви досяг своєї вершини. У Києві 7 квітня закінчилась ювілейна сесія Академії наук УРСР, на якій були заслухані доповіді: «Історичне значення воз'єднання українського і російського народів», «Керівна роль передової російської науки у творчій співдружбі російських і українських вчених», «Благотворний вплив російської літератури на розвиток української літератури» та інші в цьому роді. У сесії брало участь багато гостей з інших республік, що знайомилися з науковим і культурним життям Києва.

20 квітня відкрився ювілейний пленум Спільки советських композиторів України з участю музичних діячів з усього ССРСР. «На пленумі, — як повідомляють газети, — будуть прослухані нові твори композиторів, присвячені знаменному національному святу всіх народів нашої країни».

Так само в Москві 12 квітня відбулася сесія Академії наук ССРСР, українську делегацію на якій очолював президент Академії наук УРСР Паладин, що оголосив привітання від української академії і передав як подарунок 2 500 книжок, виданих українською академією. І на решті з особливою урочистістю у Великому московському театрі відбувся 24 квітня концерт українського мистецтва, у якому взяли участь найвидатніші мистецькі сили Києва та інших великих міст України.

Галаслива ювілейна кампанія триває вже так довго і оформляється такими заявленнями фразами, що про неї ледве чи присмію говорити. Однак, навіть такі офіційні речі не варто тільки негувати, в них треба вдивлятися й бачити в них і другу сторону. Нам здається, що ця друга сторона являється поляєє в тому, що, так роздуваючи ювілейний гарячку, розуміється, тільки в своєму воз'єднанню інтересі, у Москві проти свого бажання популяризують українське питання, і у людей критично думуючих мимоволі заострюється увага на проблемі справжніх взаємин України з Росією. Саме вміння критично думати властиве советським людям. За дерективною фразеологією вони привикли шукати проблему як вона є. За зворушливою «єдністю» і «дружбою» зуміють побачити фактичну несполучність інтересів Росії і України. У оцінці ювілейних урочистостей треба виходити з незаперечної засади, що фальшива пропаганда досяєє протилежної задумови мети. Тому нам не конче робити з цього всього пессимістичні висновки. Навпаки, в наслідок ювілею, подібно до того, як це ми відзначили і в справі з Кримом, пштова вага України тільки підноситься.

Це виразно відчувається навіть з тону ювілейних урочистостей у Москві. Якщо в сталінських «декадах» українці показували Москві лише «Запорожця за Дунаєм» і т. зв. народну творчість, то в ювілейному концерті українського мистецтва теж, правда, не обійшлося без цього, але і «Запорожець» і пісні стояли на другому плані, найкращі оперові та інші мистецькі ансамблі демонстрували повніше свої творчі можливості.

Між іншим, московська преса узаконила термін «великий братній народ» (що вживався раніше тільки на означення російського) і в застосуванні до українського народу.

НА СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ ССРСР

В системі советського устрою всі ділові справи оперативно розв'язує ЦК КПСС, бо він і є фактичним урядом. Тому суворо директивними постановами є постанови пленумів ЦК. Уся решта: вибори депутатів, система верхньої ради тощо — тільки інсценізація, то головне для зовнішнього вжитку. Таке значення і останньої сесії верхньої ради ССРСР, що відбулася в Москві, починаючи з 20 квітня, і що мала нібито уконституувати апарат верхньої ради, утворити уряд ССРСР і затвердити бюджет на 1954 рік. Насправді всі ці справи давно і точно розв'язані в ЦК, і обговорення їх на сесії має вигляд добре розробленого водевілю. Тим часом, як депутати з серйозним виглядом проказували свої добре заванчені ролі, Малєнков сидів з своїми «корешками» в урядовій лужі і грався в демократизм. Він по формі склав заяву про те, «що уряд Союзу Советських Соціалістичних Республік у відповідності з конституцією... складає свої повноваження». Очевидно, зробив це без хвилювання за наслідки. Бо у відповідь на цю заяву виступив наш А. Кириченко (теж персона грата в Москві, бо в переліку тих, кому апльодують, коли вони входять до урядової лужі разом з Малєнковим, він стоїть на восьмому місці, а всього їх десять) з пропозицією, яку сесія й ухвалила одногласно:

«1. Верховна рада Союзу Советських Соціалістичних Республік приймає заяву голови ради міністрів ССРСР про складання урядом ССРСР своїх повноважень перед верхньою радою ССРСР, схвалює діяльність ради міністрів ССРСР і доручає голові ради міністрів ССРСР товаришу Малєнкову Георгію Максиміліановичу представити верхній раді пропозицію про склад уряду ССРСР».

2. Доручити раді міністрів ССРСР продовжувати виконання своїх обов'язків аж до затвердження цією сесією верхньої ради ССРСР нового складу уряду ССРСР».

Сцена була розіграна дуже добре, зала гаряче апльодувала. Так «волею народу» тягар обов'язків голови ради міністрів ліг знову на плечі Малєнкова.

УКРАЇНА В БЮДЖЕТІ ССРСР

По бюджетній доповіді Зверєва серед інших депутатів, що говорили про окремі області, від України в цілому виступив голова ради міністрів УРСР Кальченко. Деякі цікаві дані з його промови.

Промисловість України випускає тепер продукції в 19 разів більше проти 1913 року. Видобуток вугілля, залізної руди, виплавка чавуна, сталі, продукція прокату виросли в порівнянні з 1913 роком у 4-6 разів, продукція електроенергії виросла в 40 разів, а випуск продукції металобробної промисловості — більше, ніж у 70 разів. Плянується дотерміново уже в 1955 році увести в дію Казовську гідроелектростанцію.

В Україні працює тепер учених у десять разів більше, ніж їх було у всій дореволюційній Росії. У Києві будується нова будівля університету.

Україна один з основних поставників сільсько-господарської продукції в ССРСР. Цього року особливий натиск робиться на розширення посівів кукурудзи, якої буде всього засіяно 2,5 мільйони гектарів (вперше починають подавати абсолютні числа, а не відсотки), і цукрового буряку — цього року 950 тисяч гектарів. Крім того, під особливим наголосом стоять соняшник, льон, конопля, кормові культури.

З советської преси

Склад президії і секретаріату ЦК КПУ
XVIII з'їзд комуністичної партії України, що був скликаний 23 березня 1954 р., відбувався три дні і закінчив працю 26 березня обранням виконаних органів центрального комітету КПУ. До президії ЦК КПУ ввійшли: Кириченко О. І., Кальченко Н. Т., Короченко Д. С., Назаренко І. Д., Гречуха М. С., Подгорний Н. В., Сенін. Кандидатами в члени ЦК КПУ обрані: Гришко Г. Є., Конев І. С. і Чуйков В. І.

Першим секретарем, як і можна було сподіватися, обрано О. І. Кириченка, який, як можна припускати, користується великим довірям і доброю репутацією у своїх московських працедавців. Найкращим доказом такого твердження треба вважати хоч би факт, що на засіданні верхньої ради ССРСР 21 квітня Кириченко, єдиний з представників союзних республік, мав право присістись у лужі могоучи Кремля. Другим секретарем ЦК КПУ став Підгорний Н. В., секретарями — Назаренко І. Д. і Бубновський. Цей останній був до цього часу першим секретарем Вінницького обкому партії. («Правда України» — 27. 3.)

По виголошеній І. О. Кириченком звітній доповіді центрального комітету КПУ розгорнулася жива дискусія над усіма заторокнутими питаннями. Крім представників уряду, голос забирали майже всі обласні секретарі комуністичної партії. На особливу увагу заслуговує доповідь секретаря Станіславського обкому партії Ф. К. Щербак. За словами Щербака, лісова промисловість області, на яку припадає половина республіканського плану, доречено, 6 грудня 1953 р., виконала річний плян і здала державі 130 тисяч кубометрів дерева понад плян. Менших успіхів добилася Станіславська область у розвитку сільського господарства. І хоч за Щербак партійна організація області підвищила рівень політичної і організаторської роботи в цій ділянці, все ж таки висліді тієї праці дуже погані. Так, наприклад, колгоспи області одержали в середньому за трудовість 2,3 кг зерна, тобто в два рази більше, ніж в 1952 р. (Отже в 1952 році колгоспники одержували за трудовість 800 грамів збіжжя!). Середня грошева оплата за трудовість по області досягла 1,5 рубля в порівнянні з 56 коп. 1952 р. («Правда України» — 30. 4.)

★

Як запевняє далі Кальченко, у пляні піднесення матеріального добробуту населення України «цього року буде створено 254 нових і поширюється понад 800 підприємств легкої, харчової і місцевої промисловості. Об'єм капіталовкладань у легку і харчову промисловість республіканського підпорядкування зростає проти минулого року у 1,6 рази, у місцеву й кооперативну — майже у два рази, а на будівництво МТС — майже в 7 разів».

«Тепер у нас у кожному колгоспі, — заявив Кальченко, — є агрономи і в більшості колгоспів зоотехніки. Різно зросла пштова вага спеціалістів з високою освітою, особливо в складі директорів, головних інженерів і агрономів МТС... У Казахську ССР і на Алтай для освоєння цілих нових і облогових земель виїхало з України понад 23 тисячі кваліфікованих робітників і спеціалістів сільського господарства».

З доповіді Зверєва випускаємо загальні міркування про союзний бюджет, оскільки в ньому не виділено окремо, скільки з загальносоюзного бюджету припадає на окремі республіки. Однак пштова вага України можна собі уявити з співставлення союзнореспубліканських бюджетів. Усього, за даними Зверєва, на бюджети союзних республік призначено на 1954 рік 119,5 мільярдів карбованців. Співставлення окремо по республіках виглядає так: РСФСР — 66 мільярдів, 570 мільйонів, Українська ССР — 22 мільярди 988 мільйонів, Білоруська ССР — 4 мільярди 289 мільйонів, Узбецька ССР — 3 мільярди 738 мільйонів, Казахська ССР — 5 мільярдів 313 мільйонів, Грузинська ССР — 2 мільярди 775 мільйонів, Азербайджанська ССР — 2 мільярди 57 мільйонів; усі інші далі нижче двох мільярдів. Таким чином, Україні припадає приблизно п'ята частина усіх асигнувань на бюджети союзних республік.

Закінчимо наші міркування зауваженням, що в Москві сьогоднію стабілізувався період послаблення гострих політичних нападів на «український націоналізм». Очевидно, це тому, що малєнкові сьогодні концентрують усю свою увагу на гаслах господарського будівництва і потребують для цього внутрішнього миру. Але це окрема цікава тема, і ми повернемося до неї пізніше.

І. К.

Огляд подій в ССРСР

(Закінчення з 3 стор.)

всестія» від 4. 4) і «Загуделі-зашумелі провода» («Правда» від 17. 4) показують, в який спосіб перекинено фахівців «на село» в околицях Львова і Києва. Фахівці і далі живуть у містах, а до районів чи МТС доїжджають або «кєрують на місцях» телефонічно. Такі приклади можна наводити з советської преси і про інші райони України. Те саме можна сказати і про ліквідацію інших, порушених Хрущовим, недомагань. Далі наявні і масові поламки і простої «техніки», бракує запасових частин, не підготоване насіння, є занедбані на місцях і інші недомагання, що існували і перед тим. І далі справність сівби гальмує бюрократія.

На сході — без змін.

★

З інших новин економічного порядку, які останнього часу появились на шпальтах советської преси, є обговорювання всесоюзної наради активу залізничного транспорту, що є також ахілловою п'ятою всього советського народного господарства. Советський уряд в своїх грандіозних асигнуваннях промислового розвитку ССРСР, головною важкою промисловості, все лишає на боці поширення транспорту і він завжди недомагав щодо вантажоборотов народного господарства. Цим його гальмував і виставляв на велетенські втрати. Міністер советського залізничного транспорту Бєцєв у своїй промові на вище згаданій всесоюзній нараді це недорозвинення советського транспорту намагається надолужити «повним використанням», «повним навантаженням поїздів», «збільшенням швидкості і проїзду поїздів», соцзмаганнями тощо. З його промови довідуються, що залізничний транспорт у минулому році не виконав плянів перевозу «ряду» вантажів. Це сьогодні є за напругою виконують загальний плян перевозів, що залізничники не придержуються графіку руху, тобто советські поїзди далі ходять нерівномірно і з спізненням, — а також про інші хронічні недомагання советського залізничного транспорту («Ізвестія» від 5. 5).

★

Наприкінці ще дещо про Кремльську верхівку. За старим, ще за сталінських часів, звичаєм, в шестидесятиліття народний Нікіта Хрущєв, генерального секретаря партії, вся советська преса надрукувала його портрет (17. 4) і рівночасно славословіє Нікіті та побажання успіхів. Славословіє підписане спільно радою міністрів ССРСР і ЦК КПСС. Це підписання ювілею колишнього райхскомісара в Україні до величини важливої політичної події було зарежисероване советським Олімпом також в усім світі. В дальших числах советської преси появились шпальти поздоровлень від компартій сателітних і «зарубежних» країн. Все ж таки позиція Хрущєва, що тримає в руках партійний апарат, виділила, ніж «першою лужиєю» в Кремлі Малєнкова. Малєнков хоч формально, але складає свій пост прем'єра на руки новообраного верхнього совета ССРСР, і совет «доручив» йому формувати новий уряд. Чи таке «кадіння» таки сирій особистості Хрущєва не вплине на його частолубство і чи не схоче він бути... «першою лужиною»?

П. Є.

28 делегатів.

Профспілка, яка практично є інструментом чи, пак, батоном у руках партії, зійшла на те, щоб продумати найбільше успішні методи і способи змусити великі резерви робітництва в різних ділянках своєчасно виконати і перевиконати рішення і постанови, які були ухвалені XIX з'їздом КПСС і вересневим пленумом ЦК КПСС.

Поруч досягнень, якими чванилися присутні делегати, розгорнулася критика, метою якої було знайти винних. Багато гострих слів силалось на адресу міністерства харчової промисловості, що його обвинувачували в поганому нагляді над підприємствами, які допускатють багато серйозних хиб у випуску товарів для населення. (Найбільшою хибою, мабуть, є такі нестача тих товарів). В 1953 році 244 підприємств не виконали накладеного на них завдання. Щоб у майбутньому усунути допущені помилки, конференція вирішила інтенсивніше розгорнути соціалістичне змагання і покласти натиск на колективні договори, вважаючи їх «справною честю».

На відбутому пленумі української республіканської ради профспілок вибрано президію в складі 14 чол. Головою УРРПС вибрано знову К. Ф. Москальця, секретарем — М. Ю. Жданова.

У Женеві в'яснюються фронти

Рутинізовані виступи женецької екіпи, яка далі стоїть у центрі пресових звідомлень і коментарів, оживили два факти: 3 травня — відізд міністра Даллеса з женецької конференції і 3 травня — упадок після 53-денної героїчної оборони польової твердині Діен-Біен-Пу. Відізд міністра Даллеса з Женеві і перейняття генералом Бедел Смітом, поставили перед світом ряд загадок. Найважливішим було питання, чи відізд зумовлений розходженнями між західною «великою трійкою» і чи він не заповідає «азійського Мюнхену», тобто повторення Іденом німецької політики Чемберлена супроти Китайської Народної Республіки?

Хоч упадок Діен-Біен-Пу після відкиннення американського пляну «спільної акції» був перерішений, однак, він немов українські Крути, потряс сумлінням Заходу і прискорив переговори над питанням «привернення мирного стану в Індо-Китаї». Упадок фортеці докорінно змінив позицію представників Го-Чі-Міна, які були запрошені на конференцію Молотовим і Чу-Ен-Ляем.

Полишення Даллесом женецької конференції викликало в США сильну критику дотеперішньої американської далекохідної політики. Місію Даллеса в Женеві критика плямує як «програну партію» і як «катастрофу, якої вже від багатьох літ Америка не переживала». Навіть частина республіканської партії виступила з гострою критикою Даллеса з іншої точки погляду, а саме, кваліфікуючи її як політику поступок, політику «другого Мюнхену», як свідоме послаблення позиції Заходу і як політику «блефів, які викличуть повне недовір'я до політики США».

Коли спинитися над цією американською «самокритикою», тоді, на нашу думку, треба признати рацію Волтерві Липманові, що первородний гріх вчинено вже в Берліні, де США, мимо неспіхів у німецькому і австрійському питаннях, згодилися на женецьку конференцію в справах Кореї та Індо-Китаю з участю Корейської Народної Республіки. Уже церемонія відкриття конференції, де Молотов, з одного боку, остенційно ховався в тінь китайського міністра Чу-Ен-Ляя, а, з другого боку, настоював на праві предсідання з титулу старшинства, витворив ситуацію, яка не давала Даллесові змоги боронити престиж США. Як відомо, представники США поведяться так ніби на конференції цілкомовито не існували представники Китайської Народної Республіки. Цю обставину утруднювало становище Ідена, бо Великобританія визнає де факто уряд Мао-Тсе-Тунга, а Москва виразно висувас на перше місце Францію, яку полонить пропозиція «чесного замірня». Це все прискорило рішення Даллеса опустити конференцію і пригласити Молотову «пірвову перемогу».

Друга теза пояснює відізд тим, що Даллес хоче скинути відповідальність за перебіг конференції на плечі Ідена і Відо, які є хресними батьками цієї конференції, і тому, мовляв, хай вони «покажуть раз, що вмійуть».

Провал «спільної акції»

Після відкиннення Лондоном і Парижем Даллесового зімпровізованого на скору руку пляну «спільної акції», тобто колективної інтервенції в обороні польової твердині Діен-Біен-Пу (під багатомовними виправдуваннями, що така акція могла б знівечити можливість замірня на женецькій конференції), — одноцілість західного фронту була досить ілюзорна. Платонічна обіцянка Лондону і Парижу приступити до запланованого Даллесом «південносхідного пакту» не оправдувала трудів «блискавичної» подорожі Даллеса на лінії Вашингтон-Париж-Лондон. Коли Лондон бачить завдання далекохідної політики передусім у тому, щоб перетягти Китайську Народну Республіку до західного табору, то США бачить таке завдання в побудові оборонного валу проти тричі проявленої агресії Китаю. Знову Франція у своєму трагічному становищі в Індо-Китаї бачить головне завдання як у побудові оборонного валу, так і в забезпеченні собі свободи політичної дії, яку в'яже політика Даллеса вимогами визнання суверенності Індо-Китайських держав. Реальне становище і уклад та співвідношення сил показують, що ні Великобританія, ні Франція, ні будь-який союз південносхідних азійських держав не спроможні без участі і допомоги США протиставитись осі Москва-Пекін. Навіть закінчена 2 травня в Кольombo конференція Індії, Пакистану, Індонезії, Бірми і Цейлону не могла, mimo неутралістичних тенденцій, перейти до денного порядку над цією істиную. Побювання про заламання суцільності західного фронту цілком неоправдані потребою реальної політики.

Женецька наука

Вже перша дія женецької конференції при розгляді питання Кореї проявила затемину московського пропагандою лінію фронтів між Сходом і Заходом. Промови Чу-Ен-Ляя та північнокорейського Нам-Ляя дають можливість докладно пізнати східно тактику. Вістря комуністичних аргументів спрямоване на оспорювання права ОН при вирішуванні азійських питань. Як відомо, в Кореї війну провадили формально ОН. Далі, вістря комуністичної пропаганди концентрується в наступі на США і на розбиття західного оборонного валу. Коли головну атаку в Берліні провадив Молотов, то в Женеві провадить її Чу-Ен-Ляй. Мета цієї атаки: дістати вільну руку в Азії для запровадження в цілій Азії «диктатури пролетаріату».

Проте в Женеві можна було побачити відрадніші явища, ніж у Берліні, а саме — виступ сіяцького міністра закордонних справ принца Вана, який викрикував і плямував агресивні цілі Пекіну і Москві, підтримував політику ОН і явно солідаризувався з пляном системи безпеки США на базі рівноправності і самостійності азійських народів. Навіть у Женеві з-поза димової заслони промов Молотова, Чу-Ен-Ляя і Нам-Ляя вилоноється база реальних можливостей

Силуети міжнародного життя

Політик „азійського ренесансу“

Женецька конференція висунула у світло рефлекторів і фотооб'єктивів загадкову постать азійського політика Чу-Ен-Ляя, голову делегації Китайської Народної Республіки. Вже на берлінській конференції Даллес на власне питання: «Хто є Чу-Ен-Ляй?» сам дав собі відповідь: «Це провідник режиму, який де факто закріпився через брутальну війну в Китаї». Від женецької конференції світ чекає відповіді: чи наступить відпущення, чи заострення холодної та льокальних воєн? Відповідь на це питання залежить від ролі Чу-Ен-Ляя, а саме — чи Китайська Народна Республіка є і чи вона буде васалем Кремля, авангардом «жовтого комунізму», і чи Чу-Ен-Ляй справді є «в'язнем кремльської тюрми, якої бережуть американські ключники?»

Причинок до в'яснення цих питань дають розважання над психікою азійської людини і над життєвим шляхом Чу-Ен-Ляя, в якому відзеркалюється душа, тенденції, амбіції і наміри сучасної провідної верстви «народної диктатури» Китаю. Чу-Ен-Ляй — це представник 470-мільйонної держави, тобто тієї мілітарної сили, яка виграла війну в Кореї, яка переможно бореться в Індо-Китаї і для якої Молотов вимагав позиції члена «великої п'ятки» серед могутніх світу. Він у т. зв. «адміністративній раді» займає пост прем'єра та міністра закордонних справ, далі він є членом політбюро та секретаріату комуністичної партії Китаю. Коли ж говорити про його політичний вплив, то він побіч Мао-Тсе-Тунга (голови «центральної ради народного уряду», що складається з 65 членів) і Лію-Чо-Ші (генерального секретаря компартії Китаю, заступника голови політбюро і секретаріату) є членом всевадного тріумвірату. Формально на другому місці в комуністичній ієрархії стоїть генерал Чу-Те, головнокомандувач китайськими збройними силами.

55-літній Чу-Ен-Ляй має за собою дуже бурхливе життя революціонера. Він народився в північному Китаї від збіднілих батьків. Його батько походить з дуже старої князької родини. Середню і вищу освіту Чу-Ен-Ляй здобув в місіонерському університеті в Тієнсіні, щоб опісля студіювати в Японії, Франції, Німеччині і Англії. До комуністичної партії він вступив в 1920 р. в Парижі. Щойно в 1924 р. Чу повернувся на батьківщину, де зайняв пост секретаря і політвиховника у військовій академії у Вампоа. На 28 році життя він зорганізував страйки і повстання проти Чан-Кай-Шека і за те його засудили на кару смерті; однак йому вдалося втекти до армії Мао-Тсе-Тунга, що стояла тоді в південному Китаї. З цієї армією він відбув т. зв. «довгий марш» (10 000 км), повний трудів та надлюдських зусиль. Під час війни з Японією, (1937-45 рр.) Чу-Ен-Ляй був зв'язковим старшиною в квартирі Чан-Кай-Шека і при американському генералові Маршалові. В місії Маршала створити з націоналістів і комуністів спільний уряд Чу-Ен-Ляй бачив не лише шанс для відбудови індустрії Китаю і тим самим для створення пролетаріату, що гарантував би перемогу революції, але і шанс для реалізації національного

реалізації далекохідного пакту безпеки. Це безперечно позитивні наслідки нової лінії далекохідної політики США. Коли Францію і Великобританію не міг переконати і намовити на «спільну акцію» Даллес, то це легко вдалося зробити Чу-Ен-Ляєві і Го-Чі-Мінові, — тим, що вони зайняли негативне становище до пропозиції припинення бойових дій в Діен-Біен-Пу.

Після упадку Діен-Біен-Пу головнокомандувач збройними силами в Індо-Китаї ген. Навар виступив з заданням міжнародної допомоги у війні в Індо-Китаї. Англія переконує вимовна заява представника Індонезії, що коли прийде до замирення о Індо-Китаї, тоді громадянська війна в Малаї та Індонезії напевно перетвориться в нову «корейську війну».

Коли пишемо ці рядки, починається

друга дія женецької конференції, тобто розглянення питання про «привернення мирного стану в Індо-Китаї». Питання Кореї не розв'язано, бо Китай і Корейська Народна Республіка відкинули домагання вільних виборів під контролею ОН. Другу дію женецької конференції прискорив упадок Діен-Біен-Пу та наступ на Ганой. Найважливішим питанням є досягти негайного тимчасового перемир'я. В цій другій частині конференції беруть участь: представники США, Великобританії, СРСР, трьох держав Індо-Китаю (тобто В'єтнаму, Камбоджі та Ляосу і Китаю та В'єтнату Го-Чі-Міна. Представників повстанських урядів Камбоджі і Ляосу не допущено. Народи відбуваються в окремій залі засідань і в атмосфері, яку викликав упадок Діен-Біен-Пу.

мрт

Даллесова концепція безпеки

Після повороту з Женеві Даллес виступив 8 травня в радіо з доповіддю-звітом про перебіг женецької конференції, питання закордонної політики США та сучасного становища в світі. Найважливішим питанням у цій промові є з'ясування системи колективної безпеки південносхідної Азії на засадах свободного і рівноправного виключення азійських народів до неї і підкреслення твердого рі-

шення США реалізувати цю систему без огляду на тимчасову декон'юнктуру.

Концепція системи колективної безпеки буде йти за твердженнями Даллеса по двох доповнюючих себе взаємно лініях:

а) скріплення спротиву азійських народів проти комуністичного колоніалізму і

б) розбудови на якнайширшій базі спільної оборонної системи.

Даллес здає собі справу, що для успішності реалізації цієї мети треба певних політичних передумов, тобто взаємного довір'я між західними п'ютугами і азійськими народами і доброго зрозуміння пов'язання взаємних інтересів.

«Як перша колонія, — каже Даллес, — яка в новітній історії здобула собі незалежність, США інстинктивно співчувають свободолюбивим прямуюнням усіх поневоєних і колоніяльних народів. Ми хочемо не перешкоджати, але допомагати поширенню свободи. Ми не маємо сумнівів у віковичності західній колоніялізм, а новий імперіалістичний комунізм визнаємо ще більше нестерпним. Це є дух, який нас одушевляє. Коли зберемо вірність цьому духу, тоді можемо поклястися на майбутність, в довір'я що ми стоїмо в згоді з тими моральними силами, які кінець-кінцем збережуть пріоритет». Це є кредо США.

Коли йдеться про питання скріплення спротиву вільних азійських народів проти комуністичного колоніялізму, то США вказала вже добру волю, вступивши у війну в Кореї, заключивши пакт взаємної оборони з Корейською Республікою і тепер фінансуючи оборону в Індо-Китаї. При розв'язці питання Індо-Китаю Даллес вимагає тримати таких засобів і засад:

поперше, французі повинні довести ділом свої наміри признати повну незалежність державам В'єтнаму, Ляосу і Камбоджі. Признання їм незалежності позбавить комуністів фальшивої димової заслони, що вони буцїм то б'ються за національну незалежність колоніяльних народів;

подруге, треба спертися на суверенні національні армії, бо лише такі можуть боротися за свободу свого народу. Їм треба подати допомогу і якнайліпші умови озброєння;

потретє, треба дати господарську допомогу Франції, бо вона вже декларацією від 3 липня 1953 р. признала повну незалежність країнам, що останньо потвердив Даллесові в Парижі шеф В'єтнаму Бао-Дай.

Генерал Навар випрацював уже план дворічного вишколу автохтонних збройних сил, так що незалежність можна буде спертися на національну армію. На думку Даллеса, дотеперішні пропозиції Чу-Ен-Ляя і Го-Чі-Міна не дають жодних передумов, які могли б служити для заключення перемир'я. «*Conditio sine qua non*» для перемир'я можуть бути лише вільні вибори в усій країні під контролею ОН.

Коли йдеться про розбудову колективної системи безпеки, то США подали свою програму оборони в якнайширших рамках у декларації 29 березня 1954 р., спільній з Францією і Великобританією. В цій декларації говориться: «Накиннені політичної системи комуністичної Росії або її китайських комуністичних союзників у південносхідній Азії при теперішніх умовах будь-якою метою буде являти для вільного світу серйозну загрозу. США є тієї думки, що таку загрозу не можна буде зустріти пасивно, лише спільними протизаходами».

Безпробовоно після цієї заяви США нав'язали контакт з В'єтнамом, Ляосом, Камбоджею, Сямом, Філіппінами, Австралією, Новою Зеландією, Францією і Великобританією з метою заключення спільного пакту оборони. Коли пишемо ці рядки, в Вашингтоні йдуть саме переговори про заключення такого пакту.

мрт

Невдача місії Маршала означала в кар'єрі Чу-Ен-Ляя крах його зовнішньо-політичної концепції, і цей крах відкрив двері його суперникові з тріумвірату, довіреному Москви Лію-Чо-Ші, що базував зовнішньо-політичну концепцію Китаю на одності комуністичного руху з Москвою. Лію заступав погляд про потребу опертя революції на робітничий пролетаріат у протистенстві до тодішньої засади — опертя на сільську бідноту.

На Заході Чу-Ен-Ляя називають «Талеїраном Далесого Сходу» в наслідок його виплеканих дипломатичних манір. Цей контраст між формами і зовнішній і внутрішній політиці характеризує його як людину.

Нову сторінку історії Китаю і кар'єри Чу-Ен-Ляя записує інтервенція Китаю в корейській війні. Вислід цієї війни можна назвати днем відродження китайської великодержавності. Свідомість цього явища можна помітити у виступах Чу-Ен-Ляя, він відзискує віру у власні сили народу і велич китайської імперії. Виступаючи на женецькій конференції з гаслом «Азія для азійців» і поборуючи дотеперішню американську політику на Далесому Сході, він має перед собою ідею привернути Китаєві велич і першенство в Азії.

Чу-Ен-Ляй, як кожний типовий китайсь, є великий реаліст. Він уміє чекати на шанси. Звідси випливають його очіки.

М. Б.

На міжнародній шахівниці

Париж між В'єтнамом і В'єтміном

Упадок Дієн-Бієн-Пу викликав у Франції нову, дуже глибоку кризу, яка охоплює не тільки політичне, але і військове середовище. Ще за кілька днів перед упадком Діє-Бієн-Пу уряд Лянсієля здобув парламентарну перемогу, відкинувши домагання відбутися дискусію в палаті послів над індо-китайською проблемою. Прем'єр Франції поставив був заяву про довіря; це значить, що парламент в разі ухвали відбутися таку дискусію повалив би одночасно уряд. Не вважаючи на свої атаки і проти особи міністра закордонних справ Бідо, і проти воєнного міністра Плевена, і проти самого прем'єр-міністра, посли не відважились викликати урядову кризу.

Нещастя хотіло, щоб вістка про упадок Дієн-Бієн-Пу прийшла до Парижу 8 травня, коли французи бажали урочисто святкувати роковини німецької капітуляції після другої світової війни. І коли на Елізейських полях дефілювали французькі моторизовані частини, а в повітрі гули бойові літаки, продавці газет кричали на все горло: «Упадок Дієн-Бієн-Пу!» Прем'єра Лянсієля і воєнного міністра Плевена парижани прийняли свистом та окликами: «Димісія, димісія!»

Французька драма в Індо-Китаї має за собою цілий ряд політичних і військових промахів Франції на Далекому Сході. Право суверенності, яке Франція побицляла тепер дати В'єтнамові, Ляосові і Камбоджі, прийшло пізно. Французи хотіли за всяку ціну не допустити до упадку далекохідньої азіяської фортеці, як довго триватиме конференція в Женеві. Міністер закордонних справ Бідо, зрештою дуже зручний дипломат, впустив із своїх рук козир, яким був саме під час затяжних женевських переговорів цей оборонний пункт Дієн-Бієн-Пу. Всі пресові агентства однозвучно поінформували, з якою насолодою подавала китайська делегація Мао-Тсе-Тунга в Женеві вістку про упадок фортеці. Затирали собі з радості руки теж відпоручники протифранцузького В'єтміну, і навіть суворий вираз обличчя Молотова засів якимсь іронічним усміхом.

Нині посли в Парижі знову домагаються відкриття в французькому парламенті дебати над подіями на Далекому Сході. Відбувається це в хвилину, коли Го-Чі-Мін подав свою програму, складену з 8 пунктів, в якій він домагається:

- 1) признання Францією суверенності і незалежності В'єтнаму, Ляосу і Камбоджі;
- 2) відходу всіх чужинських військ з Індо-Китаю;
- 3) відбуття виборів у В'єтнамі, Ляосі та Камбоджі і дозволу для діяльності всіх «патріотичних» партій, груп і суспільних організацій та їх допущення до виборів, а також контролю цих виборів місцевими комісіями;
- 4) питання про декларацію демократичних урядів В'єтнаму, Ляосу і Камбоджі щодо їхнього вступу до французької унії;
- 5) признання господарських і культурних інтересів Франції в Індо-Китаї демократичними урядами В'єтнаму, Ляосу і Камбоджі;
- 6) ведучі війни сторони зобов'язуються нікого не карати за колаборацію з противником;
- 7) обмін військовополонених;
- 8) переведення всіх тих домагань зумовлене підписанням перемир'я, новим розподілом окупаційних зон, забороною всяких військових і збройних транспортів, що мало б бути регульоване окремою комісією. Ці комісії склалися б з усіх воюючих партнерів.

Домагання Франції, які був поставив Бідо, В'єтмін відкинув.

Французька делегація в Женеві відкинула ці домагання, вважаючи, що їх прийняття означало б повну большевизацію Індо-Китаю під покришкою націоналізму. Негативне становище зайняли теж США. Представник США Сміт підтримав проект Франції, який передбачав контроль перемир'я і відходу військ В'єтміну з Ляосу і Камбоджі нейтральними комісіями. Іден, який відіграє в Женеві ролю посередника, зайняв до в'єтмінського проекту вижидальне становище, однак він вважає французький проект за більш конструктивний для переборення тяжкого становища. Є відоме, що в Індо-Китаї нема одностороннього фронтової лінії, щоб воюючі війська могли відступити на якусь означену лінію.

Зате є правдоподібність, що дійде до порозуміння між Францією і В'єтміном щодо видачі тяжко поранених у фортеці Дієн-Бієн-Пу.

До Женеві прийшли вістки, що генерал де Кастрі попав у полон разом з 8 тисячами воїками. Протифранцузький В'єтмін обчислює французькі втрати у Дієн-Бієн-Пу на 16 тисяч людей, враховуючи в це число вбитих, поранених і полонених.

Очевидна річ, що ці вістки про велику французьку військову невдачу хвилюють Париж, і становище французького

уряду є надзвичайно тяжке. Прем'єр Лянсієль грозить розв'язанням парламенту. Є припис у французькій конституції, що дозволяє урядові розв'язати «національну асамблею», якщо впродовж 18 місців вона вдруге повалить уряд у формі, приписаній конституцією. Тому, що таке сталося з урядом Рене Маєра в травні 1953 року, теперішній уряд Франції має право в разі парламентарної невдачі призначити нові вибори.

Ця загроза розв'язання має бути тим чинником, що міг би заспокоїти розбурхані пристрасті французьких послів. Кажуть, що деголісти побоюються нових виборів, бо в місцевих доповнюючих виборах сучасної каденції вони завжди втрачали свої мандати. Зате МРП (християнський Народнореспубліканський рух), соціалісти і комуністи, які добре виходили на тих доповнюючих виборах, не мали б нічого проти розв'язання парламенту. Але покищо тут гді висловити яку-небудь прогнозу.

Упадок Дієн-Бієн-Пу мав як наслідок відключання в Парижі виступів московського балету, що прибув з Москви до Парижу, віддаючи візиту першому французькому театрові — «Комеди французь». Французький прем'єр був примушений повідомити совєтського амбасадора в Парижі Віноградова про цю заборону з огляду на становище французьких комбатантів з Індо-Китаю, які загрозили демонстраціями під час театральної прем'єри.

Але залишим цей інцидент. Є далеко важливіші справи для французів, ніж питання московського балету.

Речник французької делегації в Женеві скликав нову пресову конференцію, на якій підтвердив негативне французьке становище до в'єтмінського пляну; але одночасно він заявив, що і в'єтмінський, і французький пляни повинні б стати ос-

новою для дальших переговорів. Тут наглядно бачимо, що французька дипломатія не хоче покищо тріснути дверима. Зрештою новини з поля бою є далі для французів некориписні, і в'єтмінці атакують на всій лінії.

Французький плян перемир'я передбачає, як і в'єтмінський плян, пересунення військ на нові становища, щоб вирівняти лінії. Є теж схожість між французьким і в'єтмінським пляном щодо заборони постачання зброї воюючим сторонам. Але французи вимагають міжнародної контролю і гарантій щодо дотримання умов перемир'я. Є ще різниця між обома проектами в тому, що Франція домагється відключання в'єтмінських військ з Ляосу і Камбоджі.

В'єтмінські домагання (зрештою це всі признають) зредагвано дуже зручно: вони в делікатній формі закривають повну політичну і військову капітуляцію Франції на Далекому Сході. Так, наприклад, французькі війська мали б бути розташовані в означених пунктах і їм не вільно було б втручатись у внутрішні справи Індо-Китаю. Є вже зовсім ясно, що Франція не може власними силами поладнати індо-китайської проблеми і що вона мусить шукати за допомогою США і Великобританії якогось компромісу. Розбиття женевських переговорів грозило б вибухом нової завірюхи на Далекому Сході.

У Франції озиваються голоси, що проект східноазійського пакту Даллеса є, мабуть, єдиним рятунком для вільного світу, щоб спинити дальшу большевицьку експансію.

Американська преса б'є в дзвін тривоги, називають в'єтмінський плян перемир'я аргангнним і вказуючи, що він має виразну мету провести інфільтрацію большевицьких впливів в усім Індо-Китаї.

У МАЛІЙ ПОЛІТИЧНІЙ БІБЛІОТЕЦІ в-ва «Сучасна Україна» появилися:

ч. 1
доц. д-ра Лева Ребета
«ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ»
Ціна: 0,50 н. м. — 0,15 дол. — 1 шил.

ч. 2
д-ра Богдана Галайчука
«НАЦІЯ ПОНЕВОЛЕНА, АЛЕ ДЕРЖАВНА»
(Українська визвольна справа з міжнародно-правного пункту бачення)
Ціна: 1,50 н. м. — 0,50 дол. — 3 шил.

ч. 3
Всеволода Голуба
«УКРАЇНА В ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЯХ»
(Огляд історії прийняття та діяльності з углядженням міжнародно-правної позиції та деякими політичними висновками)
Ціна: 1,20 н. м. — 0,40 дол. — 2/8 шил.

японських рибальських суден, що викликало в Японії велике обурення. Політика Рі йде ще значно дальше. Він намагється створити з Формозою, Філіппінами та іншими південноазійськими країнами антикомуністичний, але теж ворожий і до Японії блок. Ці країни теж дивляться з недовіром на зріст японської військової сили. Рі ніколи не схоче погодитися на поділ Кореї. Як добрий політик, він є переконаний, що переговори в Женеві чи в Панмуньйоні мусять не вдатися, бо домагання переведення вільних виборів большевики відкидають. Він хоче отже за всяку ціну об'єднати з своїм 27 мільйонним населенням 6-мільйонний північнокорейський край. Очевидна річ, що китайці не хочуть віддати в дарунок Рі Північну Корею. Якщо делегація Північної Кореї і перебуває в Женеві, то тільки тому, щоб знайти для свого уряду всі аргументи, які дозволяють йому колись у майбутньому піти воєнним походом на північ.

Ці південнокорейські настрої не є для США проблемою легкою, до розв'язання Азія ще довго буде зародком різних воєнних конфліктів.

Молотов підтримує Чу-Ен-Ляя

Советський міністер закордонних справ Молотов підтримав на женевській конференції проект Чу-Ен-Ляя щодо т. зв. «колективного пакту безпеки для всіх народів Азії». Цей проект пакту, нагадує своїм змістом і формою всі ті советські проекти щодо європейської безпеки народів. У своїй промові Молотов різко підкреслює волю народів Азії дійти до своєї національної суверенності і заатакував колоніалізм та імперіалізм Заходу. Він назвав усі проекти західних держав зусобами закріпити панування неазійських держав над Азією. «СССР підтримує всі змагання, метою яких є встановити колективну безпеку для всіх народів Азії на такий самий лад, як повинна бути здійснена колективна безпека для всіх європейських народів». Він заатакував теж ролю ООН при розв'язанні корейської проблеми, кажучи, що в наслідок нелегальних акцій ради безпеки та генеральної асамблеї ООН ця організація стала воюючою стороною в Корейі. Прапори ООН служать тільки на те, щоб закривати американську агресію. Тому СССР відкидає проекти альянтив, які для СССР є неприйнятні.

Південнокорейський міністер закордонних справ Піун-Юн-Таї запропонував, щоб уже 20 травня відбулися в усій Корейі вільні вибори, що мали б бути під контролею ООН. Південна Корея готова відбутися такі вибори 20 травня. Досі уряд Рі говорив тільки про вибори в північній частині країни, отже ця пропозиція міністра закордонних справ південної Кореї мала посмак позаштаткових сенсаций.

Але по промові Молотова та Чу-Ен-Ляя годі припускати, щоб у цій справі дійшло до якогось компромісу. Під цим оглядом політика південної Кореї є зовсім виразна, але міжнародне становище є таке запутане, що годі передбачити якусь позитивну розв'язку.

Друга світова війна та її наслідки довели до поділу досі об'єднаних національних держав. В Європі залишилася поділеною Німеччина, в Азії — Корея, а тепер така сама доля грозить і Індо-Китаєві, бо теж годі покищо припускати, щоб прийшло до об'єднання В'єтнаму. Тут теж протестують представники В'єтнаму проти можливої політики Франції і Великобританії щодо еventуального двоподілу їх країни.

Ю. С.

Корейська проблема

Не краще стоїть на женевській конференції і справа Кореї. Пресові кореспонденти при південнокорейському уряді висловлюються на сторінках своїх органів про цю дуже запутану проблему. І так головним завданням женевської конференції було б знайти для Кореї якийсь уряд, на який погодились би і альянти, і большевики. В Сеулі стає щораз більше панівною думка, що двоподіл Кореї є вже доконаним фактом і що до об'єднання країни веде дуже далекий шлях. Китайці вибудували на демаркаційній лінії дуже сильні оборонні форти, збудування яких вимагало б дуже тяжких зусиль. Вашингтон ніби заявив президентові Рі, що США не мають наміру розпочинати війни за об'єднання Кореї. Американсько-корейський пакт безпеки зобов'язує США дати Кореї допомогу тільки в тому випадку, якби південнокорейські області зазнали нападу. На випадок оферзивни південнокорейських військ у напрямі півночі США не є зобов'язані давати допомогу. В міжчасі американці озброїли і вишколили двадцять південнокорейських дивізій. Сума в розмірі одного мільярда доларів була призначена Америкою для відбудови господарського життя в Кореї.

Є вістки, що китайці зликували в північній Корейі всі незалежницькі елементи серед північнокорейських міністрів і що колишній міністер закордонних справ Пак мусів втекти з країни. Китай щораз більше опановує не тільки політичне, але й господарське життя цієї країни. Тисячі китайських селян прибули з Манджурії, займаючи ріллю і господарства, бо майже половина насе-

лення Північної Корейі є вбита або мусила залишити країну. Південні корейці мучуть дивитися з згорніними руками на національну драму, що відбувається за демаркаційною лінією.

Допомога, яку дають США Японії, роблячи з неї сильний військовий і господарський потенціал, непокоїть теж південнокорейський уряд. Корейсько-японські взаємини є дуже напружені. Південна Корея з недовіром стежить за зростом японської сили. Президент Рі вже не раз заявляв, що воліє комуністичне панування, ніж японське. Це може виглядати дивним, але корейський народ так озлоблений на Японію, що є здатний вчинити навіть якийсь політичний божевілль.

Південна Корея оточена з усіх сторін ворожими сусідами. Знайти мирний шлях і порозуміння з Японією було б вказом хвиливи. Але японці не можуть переболіти своїх господарських втрат в Корейі і свого майна, яке американські окупаційні війська передали Корейі. Приблизно 85% усього промислу і 50% корейської землі знаходилось в японських руках. Корейці знають, що дати за це Японії відшкодування означало б повну залежність від Японії. Досі ще між обома країнами не існує мировий договір. Ні один японець не дістав в'їздової візи до Корейі. Корея забороняє імпорт усіх японських товарів, хоч американці роблять під цим поглядом натиск. Уже 1951 р. президент Рі заборонив японським рибалкам підпливати до корейських берегів ближче, ніж за 60 миль. Він теж велів реквізувати 300

Купуйте книжку з дій УПА
що появился у видавництві „ДО ЗБРОЇ“

СПОМИНИ ЧОТОВОГО ОСТРОВЕРХА

Хроніка Тактичних відтинків УПА „Лемко“ і „Маківка“ 1944—1948

Замовляйте у видавництві „Сучасна Україна“

Ціна: в Австралії — 10 шил., в Англії — 8 шил., в Аргентині 12 пезів, в Бельгії — 48 фр., в Бразилії — 25 кр., в Венесуелі — 3,15 бол., в США і Канаді — 1,50 дол., в Німеччині — 4 в. м., у Франції, Тунісі — 340 фр., в Швайцарії — 4 фр., у Швеції — 4,80 кор

Кольпортерство даємо 20 % опусу

Замовлення виконуємо за попереднім надісланням готівки. Гроші просимо висилати: за кордоном — на адресу представників, в Німеччині — на адресу видавництва.

МИСТЕЦЬКА ВИСТАВКА ЯКОВА ГНІЗДОВСЬКОГО

ЕМІЛІЯ ДІКІНСОН

I.

В галерії Вард Егглестон

Після Олександра Архипенка Гніздовський перший український мистець, що завоював собі місце в нью-йоркських галеріях. Після кількох виступів у збірних виставках американських мистців Гніздовський влаштував 5—17 «Віття ц. р. свою індивідуальну виставку в галерії Вард Егглестон. Шістнадцять картин і вісім скульптурних та керамічних праць перетворили невелику за тую на розі аристократичної Медісон Евно і 76-ї вулиці на «світ Гніздовського», який зразу від-

повий нью-йоркській норі, яка через свою дешевизну служить йому за ательє. і бачачи кожен раз нові круті повороти й стрибки в його шкіцах і картинах, я не раз мав почуття страху, що в цих нервових поризах мистець може загубитися. Цього не сталося. Коли я читав американські рецензії, мене вразив факт, що з них схоплений і той злална знайомий нам попередній Гніздовський, якого ті рецензенти певно ніколи не бачили (див. нижче тексти рецензій). Це безумовно перемога мистця, бо це свідчення його індивідуальності, яка маніфестує себе в усіх перипетіях шукань.

Наш час, багатий новинами техніки й суспільних катаклізмів, здається багатьом сучасникам неблагополучним щодо духової творчості. Особливо наочне це явище в образотворчих мистецтвах, де за останніх сорок років все доценту розщеплене, перебрано, починаючи від мистецтва кам'яної доби й дитячої творчості і кінчаючи всіма послідами європейського ренесансу. В наслідку виникли численні деструктивні й абстрактні течії

в мистецтві, про які одні кажуть, що це декаданс старого, а інші — що це початок нового. У всякому разі нам здається безсумнівним факт, що більшість модних течій сучасного мистецтва ще й досі живе патосом розкладу старого. Гніздовський перебуває в самому осередді вищого окресленого загадково-тривожного процесу. І перед ним, як перед усіма мистцями, стоїть дилема: що ти маніфестуєш своєю працею — руїнацію старої чи народження нової сили? Гніздовський, що здавався нам новатором скорше консервативного, ніж революційного типу, вдався нині сміливо до абстрактного мистецтва. Але при цьому він мудро тримається власного ґрунту, і ми вважаємо його найбільшою нішньою перемогою те, що відзначив у його виставці журнал «Art digest»: саме завдяки зв'язку з своїм ґрунтом «абстрактність» приходить натурально до артиста. Нині після виставки Гніздовський стоїть перед найтруднішим: зберегти взятий темп шукань і здобути достатню кількість нових мистецьких засобів, щоб висловити своїми образами всю драматичну силу нашого часу. Хочеться якнайскоріше бачити його наступну виставку.

Юрій Дивич

II.

Голоси американської критики

МІСЯЧНИК «ART DIGEST» (КВІТЕНЬ, 1954):

«Декоративність є номінальним правом для народження мистецтва аграрної культури з її потягом до примітивізму, і абстрактність приходить натурально до артиста. Одна лінія між абстрактною декоративністю і визначенням форми простору космополітичного мистецтва дуже тонка. Український артист охоплює обидва боки цієї лінії. Його більш декоративні праці здобувають успіх на тому пункті, на якому вони недостатні як пластичний винахід теми. Водночас пластичні праці використовують запобігливі зразки, що межують з манеризмом.

«Життя і смерть» насичені примітивною інтуїцією, а «Вітці на спочинку», з їх орієнтальною витонченістю, становлять собою світ розуму і простору.

Він показав також кілька керамічних речей, що репрезентують стилістичні архаїзми і хороший гумор».

МІСЯЧНИК «ART NEWS» (КВІТЕНЬ, 1954):

«Яків Гніздовський, українського походження, студіював у Варшаві і в Загребі в Академії мистецтв, він живе тепер у цій країні і має тут свою першу індивідуальну виставку. Він цілеспрямовано творить атмосферу «вітчизни», неначе ці праці є вітчизняними, як Сароян є тубільним вірменцем. Пшениця, кукурудза, вітці, фрукти, ліс творять образи, які змальовані площинно і втілюються в сирому зернистому пігменті.

«Весна в лісі» показує дерева, що виростають з великих ядер насіння, «Ба-

ран» являє собою великий, білий кулпастий об'єкт. Ці софістичні малюнки фолк-люриста, і, як такі, вони мають багато чару й оригінальності. Він показав також теракоти, яка могла б бути вироблена в якомусь уявному селі, і череп'яного птаха, у круглій внутрішній порожнині якого знаходиться величезне незнечене яйце.

У його працях не існує примх; він дозрілий талант, який знайшов себе не в Парижі чи в Америці, а в тім ріднім краї, від якого він не відривається ні на одну мить».

МІСЯЧНИК «PICTURES ON EXHIBIT» (КВІТЕНЬ, 1954):

«Яків Гніздовський, українського походження, має свою першу індивідуальну виставку в галерії Вард Егглестон. Багато з його олій такі абстрактні, і такі позбавлені тіней і світла, що нагадують собою килими Наваїо. Ця подібність наголошена матовим викінченням і різкими обрисами, як от у «Вавилонській вежі» і у «Весні в лісі». У інших, як от «Торбинка з закупами» і «Кошик із черешнями», об'єкти розпізнавальні, але площинні. «Ікар і нурок» втілюють незвичайну ідею; «Два існування» могли б бути вітражним вікном. Керамічна скульптура є ремінісценцією стародавнього критського ганчарства — проста, охайна й інтригуюча».

Провідний нью-йоркський щоденник «NEW YORK HERALD TRIBUNE» у числі від 17 квітня теж відгукнувся на виставку Гніздовського, підкреслюючи в його роботах перевагу декоративності.

III.

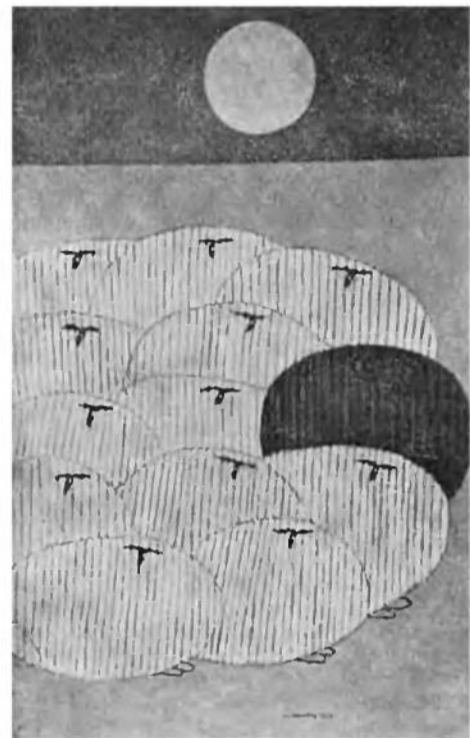
Українець в центрі Менгетену

Виступ Якова Гніздовського на американському нью-йоркському ґрунті реструється як важлива й смілива подія. Коли дивитися на його творчість у цілому, найновіше мистецтво його другого періоду виразніше проектує своєрідну особистість; середній етап належав, — при всіх дискусійних міркуваннях — певному пройденому часові, і це було лише відносно його мистецтва; проте все таки ризикувати своїм поглибленим світом на відкритому ринку — було сміливо.

Коли сучасна американська література зовсім добре тримається поруч з європейською, американське модерне образотворче мистецтво натомість майже без винятку повернуло, не йде в ногу з мистецтвом «старого» континенту (як не рахувати сюди мистців-емігрантів, свого часу дозрілих у Європі майстрів, типу Кандінського, Архипенка, Бекмана...)

Трактування мистецтва Гніздовського з конфесійно обмежених позицій «модернізму», що на перший погляд принаджує, треба б зважити; ревізія не цілком перевірених сугестивних вражень від сучасного мистецького оточення: чи варто зводити малярство до цілковитої площинності, враховуючи, що отримання малярської площини не однаково полягає на оплощиненні предметності? Площинні трактування певних образів,

як приміром у «Водяних лілеях», де певний фрагмент з пластичного об'єкту в особливому світлі сам собою виникає площинно (як крізь фотографічний об'єктив отриманий з фрагментів природи — обезпредметної предметності), вимикаються з майже тотальної манери перевірюваного застосування методи площинності в сучасному образотворчому мистецтві. Врешті прийняття цієї методи не знизить якості малярства, методи з глибокими традиціями в історії, але проктування непересічного сюжету й ідей мимоволі висуває вимогу обережнішого користування засобами спроста-

Яків Гніздовський:
ВІТЦІ ВІДПОЧИВАЮТЬ (олія, 1954)

чула вибаглива мистецька критика Нью-Йорку, присвятивши нашому мистцеві аж чотири рецензії. Щоб оцінити цей факт, треба мати на увазі, що в цьому ж квітні місяці — в самому лише Нью-Йорку! — відбулося 110 збірних та індивідуальних мистецьких виставок, значний відсоток яких здобув навіть у спеціальних мистецьких журналах лише один-два рядки хроніки. Не говоримо вже про те, що в Нью-Йорку є десятки музеїв з постійними виставками шедеврів мистецтва всіх часів і всіх народів.

Це та конкуренція, той високий бар'єр, який треба взяти невідомому досі в цьому велетенському світі «новоприбульцю», — взяти виключно якістю праці, що міряться найвищими мірками. У нашому бо еміграційному застінкові кожен халтурник може бути генієм і мати до своїх послуг цілі газети рядна...

Відомий досі більше як графік, Гніздовський не дав на що свою першу індивідуальну виставку своєю графічною праці. Усі речі на виставці зроблені ним не раніше 1953. Для українського глядача це був ніби зовсім новий Гніздовський. Він ніби заповз'явся звільнитися від усього для нього звичного, перебродити свою власну інерцію, бути зільним для шукань і для нових пригод. Бувають не раз останніх пару років у його ти-

Ф. ГЕЛЬДЕРЛІН

ВРАНЦІ

В траві горить роса, і рухливіше
Біжить потік, проснувшись; береза гме
Хитке чоло, ожив у листі
Поблиск і шум; і навколо сірих

Блукають хмар шарлатові пламені,
І вість несуть, і тихо здимаються;
Немов вали морські, зростають
Вище і вище вони, мінливі.

Приходь, о злотний дню! І для мене йди
Не надто бистро в неба високості!
Бо око мчить мос до тебе,
Щасний, в довірі сердечній, поки

В красі ти юкй сяєш і гордим ще
І надто пишним ще ти не став мені;
Ти все спішив би, йти з тобою,
Божий мандрівче, дозволи! — одначе

Ти усміх шлеш тому, хто заносливо
З тобою рівним стати хотів; тож путь
Ясни мою сьогодні, добрий,
Благословляючи смертний чин мій!

Переклав М. Орест

* * *

Тінистий друг у день жаркий
Скоріше знайде крок
До тебе, ніж носій тепла
В холодний час думок.

Ледь флюгер хилиться на схід —
Страшить душі муслин.
Коли ж органда не така
Міцна, як кармазин,

То хто в тім винен? може, ткач?
О нерозгадка путь!
Так раю гобелени теж
Таємно постають!

Переклад О. Зуєвського

чення. Зрештою звідси чергова нотатка: гарний сам собою образ з яблуками відкриває важливий фактор інтересу мистця до композиційної сторони образу, в цьому випадку, для прикладу, з грізною конкуренцією для теми. В образі з яблуками або з кукурудзою композиція, композиційна схема, підсилює вираз ідейної лінії мистця, образ з яблуками конструктивістичного підходу при предметовому зображенні. Отже не варто вважати, що все підібране для виставки зовсім щільно прилягає до кола гасел, які трансформуються на глядача від мистецтва Гніздовського. Але це теж не означає, що вже сьогодні увиразнені гасла в його мистецтві зобов'язують мистця на майбутнє.

На образі «Життя і смерть» позначене, мабуть, найбільш особливе та центральне спрямування проблематики мистця загального значення: це проблема (поза філософсько-моральним ідейним напрямом) нового розставлення композиційних елементів рівноваги, рівнобжне в музиці новій гармонії дисонансів і незвичному розташуванні синкоп. У малярстві закладні будовання відбуваються на поперечній або повздожній осі (з не вирішальними пересуваннями вгору або вниз, ліворуч або праворуч), — у цьому образі елементи малярських наголосів поставлені поза своїм звичним бальною рівноваги, але так, що вони не виходять з орбіти образотворчої дійсності, тобто не підривають композиційної цілості. Зрештою обое зображення пнів творять свою більш-менш в традиційному розумінні рівновагу, але статичні елементи

Яків Гніздовський:
ПТАХ (теракота, 1954)

(білий дімок) — своїм малярським наголосом майже в небезпеці опинитися за рамами образу — переставляють дію образотворчу властивість рівноваги на незвичну площину.

Цим шляхом ми наближаємося до заокругленішого вигляду проблематики сучасного мистецтва, а Яків Гніздовський з своїм негаласливим мистецтвом виявляється одним з новіших поважних його діячів.

Юрій Соловій

МИ ОТРИМАЛИ ДО ПРОДАЖУ НАСТУПНІ КНИЖКИ:

	Німеччина	США Канада	Англія
М. Орест — Душа і доля, поезії	1.-	0,50	2,0
С. Георге — Вибрані поезії, переклади М. Ореста	2.-	1.-	4,0
Р. М. Рільке, Г. Гофмансталь, М. Давтендай — Вибір поезій, переклади М. Ореста	2.-	1.-	4,0

Замовлення слати на адресу нашого видавництва або на адреси представників за кордоном.

Юрій Яновський

ДВІ ЖІНКИ*)

(Оповідання)

Вона повернулася до визволеного Києва на початку 1944 року, коли за сотню кілометрів на південь ще тривала Корсунсько-Шевченківська битва. Вона була педятром, себто лікаркою по дитячих хворобах, носила побите негодою тепле пальто з коптиковим коміром, темносинього кольору суконну шапочку, великі чоловічі чоботи. Треба було хутчіш розгортати дитячі лікувальні установи, збирати з вулиць напівзамерзлих нещасних дітей, які в кошмарі німецької окупації втратили батьків, втратили домівку; і тому перші дні вона спала на столі в маленькому колишньому магазині, перетвореному на тимчасову контору, приймальною, лікарський кабінет і пункт збору малечі. Якось воно само собою виходило, що перші заходи відновлюваної радянської влади неодмінно торкалися життя знедолених дітей, — це становилося нарівні з оборонними заходами, з довозом боєприпасів та побудовою стратегічних мостів.

Вона звалася Оксаною Сергіївною. Років їй було небагато, але не так уже й мало, середній, як то кажуть, вік вона вже переступила. Зовнішній вигляд мала непомітний — виснажена, невиспана, з запалими очима, сутула від погано пошито пальта. Влаштувавши в магазинчику залізну грубку, вона гріла на ній у відрах воду, роздягала дітей усіх по черзі, скребла й терла їх, водночас роблячи медичний огляд. Діти тулилися й тяглися до неї не менше, ніж до рідної мами, хоч вона, здавалося, нічого особливого й не робила для того, щоб притягти до себе дитячі серця. Та діти вже такі зроду — вони відчувають ширше ставлення до себе, їх важко обдурити тільки зовнішньою ласкавістю.

Надійшов день, коли Оксана Сергіївна нарешті згадала, що тут, у Києві, її рідна домівка. Ніхто, звичайно, не повірить, що вона цього не пам'ятала повсякчас із самого моменту переправи через Дніпро, але втім-то й справа, що їй ніколи було займатися особистим, коли на неї з першої ж години набігло стільки роботи. Її порожня домівка могла безперечно почекаати, доки вона трохи випорастється. Отже, час надійшов, і лікарка навіть мала можливість розміркувати, як і коли їй піти, щоб хоч переночувати під рідним дахом, якщо тільки він уцілів серед пожеж та вибухів.

Вона рушила знайомою дорогою. Кузнечна вулиця, вона ж вулиця Горького, була довга, і тут одразу ж поринула Оксана Сергіївна в своє минуле життя. Боже, скільки разів ходжено цими тротуарами — в сльоту й ожеледь, в спеку, в зливу, вдень та пізною ніч! Будинок стояв кінець вулиці, дорога була далека. Ще маленькою школяркою стільки разів пробігала вона цей шлях. Ось тут була аптека, куди носила мамині рецепти. Ось каштан з невеликим дуплом — це була її поштова скринька в час захоплення хлопчиком з музичного училища. За очим осом роком підстеріг її знехтуваний поклонник, сказав, що вона розбила його серце, і в дитячому відчай шпурнув їй під ноги свою скрипку.

Ось під'їзд будинку, куди вона і знайомий студент забігли під час зливи й грози. З його козирка капала вода, чомусь темна, Оксаночка реготала, бо була зроду реготуха, грім гуркотів, неначе в горах, шуміла потоками по вулиці вода, з каштанів дощ збивав пелюстки, вони

падали разом з дощем. Студент Гера — він стане потім Герасимом Львовичем, її чоловіком, — студент Гера взяв її за руку, мокру од дощу, і притулив до свого мокрого ж обличчя. «Отак би стояти вічно», несміливо мовив він. І картина уявилася їм обом така смішна, що сміх виник одразу ж після поцілунку.

Як добре було разом з Герою співати в хорі! Співки відбувалися на Пушкінській у якомусь клубі. Приміщення погано опалювалося, але яке свято лунало в душі! Разом з мелодіями веснянок увиходило до серця дуже почуття, і здавалося — ніде й ніколи в світі ніхто не знав подібного чуда. Так, життя пестило її, як улюбленицю, і коли доводилося потерпати, то хоч знала, за що. Оксана Сергіївна прискорила кроки, — тепер, поблизу од домівки, її охопила нетерплячка.

Одначе, що це? Ох, як помалу рухалася вулицею життя: оця ж бо похилена тумба й тоді ще стояла скособою чена, коли давно-давно Оксана Сергіївна сіла на неї, неспроможна добрести до домівки від ралтвової прикраси нудоти й дивної спустошености. Це була невдала вагітність, яка потягла за собою гірку бездітність на майбутнє. Герасим Львович заспокоював її, вимовляв непотрібні слова про надію на неможливе, забуваючи на той час про свою й дружинину медичну освіту. Так і не пролунав дитячий голосок в їхньому домі, а Оксана Сергіївна спеціалізувалась у педіатрії.

Ніхто б не назвав її неуважною, коли справа торкалася її роботи, медичного обслуговування дитячого світу. Вона була активна й наполеглива, настирлива й нещадна до тих, хто ставав їй на дорозі, вона здатна була гримати й тупотіти ногами, вмліла навіть стукнути по столу портфелем, в якому жалібно тоді бряжчали різні склянки. Їй зовсім не важко було оббігати за день швіста, коли в одному місці їй, приміром, обіця-

ли дров для дітей, а в іншому — крупи, в третьому — ліжка з лози або дитячий нічний посуд.

Та інша справа, коли енергії й активності вимагало її особисте життя. Тут вона одразу ставала безпомічна. Вона нічого не могла «тягти до хати», як це буває в родинному житті, і все відбувалося навпаки: де яка була мисочка, книжка чи картинка, — це все швидко зникало з дому й опинялося в дитячій установах, де вона працювала.

За пропозицією Герасима Львовича в родину було взято приймачку — якусь далеку родичку. Вона скінчила школу, вчилася в технікумі, щасливо вийшла заміж, так і не ставши особливо близько до душі Оксани Сергіївни. Ні, коли вже не судилося мати своїх дітей, то краще роздати матері почуття найбільшій кількості малюків! І Оксана Сергіївна, провівши чоловіка на фронт, замкнула квартиру на другому поверсі, яка складалася з кімнати й кухні, поклала ключа до кишені і поехала на схід ділий вагон дітей-сиріт, дітей фронтовиків тощо.

Чи були в неї швилювання в особистому житті? Треба думати, що були. Принаймні, коли Герасим Львович став неуважний, запізнився до дому й не до речі відповідав на питання, Оксана Сергіївна потихеньку питала: «Чи не з'явилася знову на обрії мила сестра, фершалка чи студентка?» І після того, як чоловік квапливо відхрещувався, почувала в грудях прикрі поштовхи серця, які і в медицині зветься ревностями. Так було декілька разів, і ревності губили свої гострі форми, ставали меланхолійним, безпорадним сумом.

І от дійшло до неї з фронту чути про нове захоплення Герасима Львовича. Вона ніколи не гадала, що сприйме це так болісно. Мало чого не буває на війні. Може нічого й не трапилось, а людям здалося не знати що. Чути стали настирливі, вже зголосилися й свідки. Оксана Сергіївна пролежала ніч без сну, проплакала наволочку на подушці, наступного дня не пішла на роботу, пішла валер'янку мало не столовою ложкою, і з жахом усвідомила, що їй нічим буде жити, коли Герасим Львович піде від неї до другої.

Потроху дізналася про подробиці. Герасима Львовича було поранено, але він в тил не евакуювався, лишився в санбаті. Дівчина була молодша од нього, сандружинниця-доброволець, під час бою винісла Герасима Львовича з небезпечного місця, ходила коло нього, збудила до себе почуття, яке здалося їй любов'ю, відповіла на нього.

Так іноді бувало, але від свідомости цього Оксани Сергіївни не стало легше. Вона перечитала чоловікові листи, дещо порівняла, дещо вперше помітила, дійшла ширим серцем до гіркої правди, захованої між рядки; про яку чоловік не наважився їй прямо написати, і занудьгувала всією душею, так би мовити, ридла.

Як би вона реагувала, коли б інцидент торкався не її, а сусідки, товаришки по роботі, подруги? О, вона б написала кривдникові такого листа, що й чорт замакітрилось би! Та як він сміє, негідник, розбивати родину? Та хіба з отим дівчиськом він довго знаходите спільну мову? До чого це йдеться — легковажне пурхання над життям, а як же совість і честь? Оксана Сергіївна зуміла б докопатися до його душі, коли б це не був... її Герасим Львович.

Що лишалось робити? Вона затисла серце конвалійними краплями, валер'яною та бромом, примостила табуретку біля ліжка дитини, коло якої саме чергувала вночі, і написала ціле послання. Кому, Герасиму Львовичу? Її, багато чести. Це був лист не до нього, а до неї — молодої, щасливої сугутниці. Оксана Сергіївна знала її ім'я й прізвище, бо грошові перекази од чоловіка стала надписувати жіночою рукою, а на одному бланку сугутниці з неуважності зазначила й свою зворотну адресу, підписалася сама. Так, листа на фронт писалася саме їй, щасливій Паші Дмитрієвій.

Двічі такого листа пережити Оксана Сергіївна нізачо не змогла б. І вже пославши його, часом запитувала себе, чого вона там понаписувала, але докладно так і не згадала. Це був лист-сповідь, лист серця, в котрому Паша сповіщалося про попереднє життя Герасима Львовича, про любов до нього старої дружини. Із цілковитою обережністю й ніжністю зверталася Оксана Сергіївна до Пашиноного молодого почуття, благословляла її на щастя, благала не кидати Герасима Львовича ні за яких обставин, звирялася на неї, як на саму себе.

Отже, лист вийшов дуже щирий, його можна було назвати пісню розлученої любови, і Оксана Сергіївна дуже здивувалася би, коли б їй це хтось сказав. Грошові перекази, надписані Пашиною рукою, припинилися, з чого Оксана Сергіївна зробила висновок, що лист її дійшов. Але гроші від чоловіка прийшли й надали, тільки адресу було надруковано на друкарській машинці, номер польової пошти був інший. Сама того не усвідомляючи, Оксана Сергіївна зробила найважливіший крок у житті, і він зовсім не відповідав тому, що в таких випадках буває. Тільки з того часу щоранку, прокидаючись після недовгого сну, вона першим ділом почувала, як протинає її серце, наче ніж, думка про нещастя.

(Закінчення в наступному числі)

*) «Київські оповідання» Юрія Яновського одна з останніх книжок покойного письменника, з якої ми передруковуємо двоє оповідань: «Дві жінки» і «Боротьба за людину». При другому оповіданні дамо й більш замітку про останню книжку Яновського. А тут лише зазначимо, що обидва оповідання передруковуються без жодних змін і скорочень, лише з деякими поправками, обумовленими різницею правопису.

Ред.

У МАЛІЙ ЛІТЕРАТУРНІЙ БІБЛІОТЕЦІ в-ва «Сучасна Україна»

появились ч. 1 Юрія Шереха «ПРОЩАННЯ З УЧОРА» («Коли ж прийде справжній день?»)

ч. 2 Леонид Полтави «У ВИШНЕВІЙ КРАЇНІ» (Збірка новель)

ч. 3 Діми «РОСЯНІ ЗОРІ» (Збірка поезій)

ч. 4 ФЕДОРА КОВАЛЯ ЗЕЛЕНІ РОМБИ

Замовляти: Verlag „Südasien Ukraine“ (13b) München 2, Karlsplatz 8/III Germany — US-Zone

Ред.

ЛЕОНИД ПЕРВОМАЙСЬКИЙ

На крутих берегах*)

(Уривок із поеми)

66

... Він озирнувся... Стежкою з села До нього легко й швидко жінка йшла, Його Килина, дівчина колишня, Ота, з якою в школу він ходив, Вона зросла серед оцих садів, Струнка і світла, наче в цїтї вишня. Ген, плентаючись в неї біля віг, Малий Андрійко поруч смішно біг В картузику і в довгім — по коліна, Новім, на вирїст шитім піджачку... Ні, таки справді вишеньку гнучку Нагадувала знов йому Килина! Такою снилася йому вона, Коли їх розділяла далина, Зав'язана снігами, тьмою вкрита, Такою ж він нарештї стрів її На пристані старій, край течії, Далекого і пам'ятного літа.

67

Він здалеку тоді її пізнав, Хоч, звісно, він не міг її впізнати, Але коли хитнувся пароплав І боком став під берег підпливати, Він дивлячись вперед несамохїт Подунав, що ото вона стоїть На теплих сходах боса над рікою — Та вишенька його, його дівча, Її хустка біла падає з плеча, Вона її підтримує рукою І дивиться — на нього. Ні, убїк, — Бо що їй цей вусатий чоловік, Солдат у поблілій гімнастерці, Що у руці тримає сундукоч. А втім... Стривай... Зробити тільки крок — І відігритись у бійця на серці, Що пізнає тебе й не пізнає, Але ти знаєш вже — воно твоя!

68

Авжеж, воно твоя й було твоїм Усі ці дні, усі ці довгі ночі. Коли живі стояли перед ним Твоє обличчя і примерхлі очі, Увесь твій милий півдитячий вид — Він іншою тебе не міг згадати; Чи знаєш ти, чи говорити слїд, Як бережуть свою любов солдати. Він міг чекати. Та чи ждала ти. До тебе не дійшли б його листи, Хіба що голуб міг перелетіти Через вогонь, через передвїй край... Він все пригадує — і ти згадай, Як враз забилося несамовито Твоє маленьке серце в ранній час На сонцем вигрітих шаблях причалу,

Де ти в те літо, пам'ятне для вас, Щоранку білий пароплав стрічала!

69

Чом так вона до кручі поспіша. На плечі впала з голови хустина, А в погляді її — уся душа, Уся краса, уся його Килина. І наче в ту далеку першу мить, В мить зустрічі на пристані, на людях, Матвій відчув, як радісно летить Назустріч їй у нього серце в грудях. Уже не раз творилися пісні Про почуття високі і величні, Не раз вже мріяли поети, щоб вогні Отих пісень були, як зорі вічні... Хотів би й я, щоб проста пісня ця Зогрїла прости й віддані серця, Як щирий промінь весняну билину, Щоб в пісні цїй, як у ясній воді, Навік одбились душі молоді Людєй труда, що знають щастя цїну.

70

Для щастя ми народжусьмо всі, Хоч в простій і ясній своїй красі Не всім, не всім воно дається, друзі! Бо людське щастя — пристрасне й палке Суворе серце й віддане, яке У щохвилиний боротьбі напузі. Так, щастя — це не випадок, а плід Твоїх в борні й труді прожитих літ, Це твій здобуток в життєвому бої; Не випрохатъ його і не знайти, Своім життям за нього платиш ти Ще й борг часом лишаєш з собою. Бо я повторюю — не зна йому цїни, Хто не пройшов шляхів труда й війни, Хто не знавав поразок, болю, скрути, — Воно в житті того лиш не мина. Хто серцем розплитився за все сповна, А все-таки спромігсь його здобути.

*) Уривок з поеми Леонид Первомайського передруковуємо з першої книжки журналу «Вітчизна» за 1954 рік. Вона написана влітку 1953 і вже появилася в перекладах на мови деяких сателітних держав. Поема побудована у двох плянах: ремінісценції з останньої війни переплітаються з буденним життям сучасного колгоспного села. Цей уривок даємо як образок людських взаємин, що прориваються в досить безпосередній формі через плякатність сучасної поезії.

Ред.

Увага! Увага!

Вийшла з друку і є в продажю книжка Івана Кошелівця

НАРИСИ З ТЕОРІЇ ЛІТЕРАТУРИ, випуск перший.

Книжка має 132 сторінки друку і охоплює головні питання теорії віршу в таких розділах:

1. Про терміни
2. Вірш і проза
3. Системи віршування
4. З історії українського віршування
5. Рядок, стопа
6. Строфа
7. Рима
8. Озвучення віршу
9. Окресмі форми строфічних поезій
10. Словник поетичальних термінів.

Ціна книжки в Німеччині 4 марки, в США і Канаді 1 долар, у решті країн рівновартість цієї суми.

Замовлення надсилаєть до видавництва «Сучасна Україна» або його представництва по окремих країнах.

Видавництво «СУ»

Державний музей Т. Г. Шевченка

У величезній будівлі на бульварі Т. Шевченка у Києві розташований Державний музей Т. Г. Шевченка, що ним тепер керує кандидат філологічних наук Катерина Дорошенко. Музей займає тринадцять великих залів та кілька малих кімнат (одна із них — реставрація кімнати, в якій жив у Києві і працював поет). Всіх залів і кімнат 22. У них розміщено до 4 000 експонатів, які розповідають про Т. Шевченка як людину, мистця і громадського діяча.

Після війни музей поповнився багатьма експонатами, між якими є немало оригіналів. Нові матеріали були прислані із Москви, із Ленінградського музею мистецтва та літератури, із Казахстану, а також були зібрані і в Україні, в тих місцях, де поет перебував (наприклад, рукописний збірник переказів і легенд про Т. Шевченка, зібраних студентами Ніженського педагогічного інституту).

Глядачі мають змогу оглянути перші рідкісні видання творів поета: «Кобзар», видання 1840 року, «Гайдамаки» — 1841 р., окреме особливо рідкісне видання поеми «Тризна» — 1844 р., альбом граверів, виконаних Т. Шевченком, «Живописна Україна» — 1844 р. В музеї зібрано біля 800 оригіналів, офортів, портретів і картин Т. Шевченка, його особисті речі (одяг, пера, пензлі тощо), десятки репродукцій його автографів. Понад дві тисячі експонатів — це картини, скульптури, окремі книги чи поезії дореволюційних і пореволюційних мистців, мислителів, письменників, присвячених Т. Шевченкові.

Раніше не надто багатий відділ з матеріалами про висловлювання відомих людей про Т. Шевченка тепер значно збагатився (завдяки включенню в нього висловів навіть Плеханова: «... Тарас Григорович належить до числа найбільш народних поетів, яких тільки знає всесвітня історія літератури»). В цій відділі відмічено також висловлювання про Т. Шевченка письменників Емі-Сю (Китай), Людмила Стоянова (Болгарія), Яна Дрди (Чехо-Словацька).

У зв'язку з посиленням русифікаційних заходів у музеї особливо підкреслюється «нерозривну дружбу» Т. Шевченка із російськими дітьми того часу. Тут виставлено відомий портрет Жуковського роботи Брюлова, що його в 1838 році було розіграно в лотерії і за виручені гроші викуплено поета з кріпацтва; тут і праці славного Рєпіна: портрет Т. Шевченка та ілюстрація до поеми «Кавказ»; і оригінальні твори Тропініна, Брюлова, Штернберга, Трутовського, Мікешина, Башилова, Соколова й інших, які в якійсь мірі стосуються Т. Шевченка. Поруч розташовано картини відомих сучасних майстрів образотворчого мистецтва та графіки: Касіяна, Бурачка, Трохименка, Прохорова. В цій же відділі виставлено і нові великі полотна Г. Меліхова «Молодий Т. Шевченко у К. Брюлова» (олія) та Ю. Болоновського «Т. Шевченко на вечорі у О. Струговщикова» (олія).

«Великому синові українського народу Тарасові Шевченкові була рідна і російська мова» — під таким аншлагом в одній із залів виставлено експонати, які мають за завдання показати нашого поета другом російського народу. Тут зібрано всі видання повістей Т. Шевчен-

ка, написаних російською мовою, а також оригінал і видання його «Щоденника». Вперше в експозицію включено фотокопії ілюстрацій Т. Шевченка до повісти М. Гоголя «Тарас Вульба». Виставлено навіть записочку до якоїсь акторки, написану Т. Шевченком. Але вона написана по-російськи!

Окремий розділ у музеї присвячено Шевченкові, як основоположникові нової української літератури. В нім виставлено кілька книжок дошевченківського періоду.

У вітринах відділу «Шевченко і світ» можна оглянути книги (переважно названі «Кобзар») чи переклади з Т. Шевченка на чужі мови. Тут є «Кобзар» (повний або ж вибрані твори) майже у всіх мовах Європи, а також на китайській і японській.

Музей дістав багато матеріалів із сіл Моринці та Шевченко Київської області, де провів свої дитячі роки поет. Малюнок убогої Шевченкової хати представлено фото кількох нових будинків, збудованих у Моринцях за останній час. Виставлено також маленького розміру копію пам'ятника Т. Шевченкові, що стоїть у селі Шевченко (погруддя поета).

Звичайно, працівники музею не мають змоги повністю розгорнути наукову працю чи виставити всі експонати (немає, наприклад, картини Щитка «Т. Г. Шевченко у Петропавлівській кріпості»). Все таки вони ведуть якусь працю, в межах дозволеної офіційно. Ними написаний сценарій кінофільму «Шевченко — малляр» (здіймання цього фільму закінчується). Музей готує до друку 7, 8, 9 і 10 (останній) томи академічного видання творів Т. Шевченка (художня спадщина). Підготовано до друку збірник «Т. Шевченко в критиці». Книга вже друкується. Група працівників музею приготувала виставку музею для українців у Канаді (совєтська преса останнім часом вже не приховує того факту, що за кордоном СРСР перебувають сотні тисяч українців). Для сателітних країн виготовлено 40 пересувних виставок «Український поет Тарас Шевченко». У Форт Шевченка (Казахська ССР), де поет перебував 7 років на заслання, послано багато фотокопій в місцевий шевченківський музей.

Державний музей Т. Шевченка у Києві за повоєнні роки відвідали сотні тисяч екскурсантів із України та інших країн СРСР, а також багато екскурсантів із сателітних країн і делегації із Канади, Англії, Франції, Бельгії, Китаю та Кореї. У книзі вражень — записи майже на всіх мовах світу.

ЛІД

МАЛА ЛІТЕРАТУРНА БІБЛІОТЕКА ч. 2

в-ва «Сучасна Україна»

Збірка новель

Леоніда Полтави

«У ВИШНЕВІЙ КРАЇНІ»

Ціна: в Німеччині — 0,50 м.м.

в США і Канаді — 0,20 дол.

в інших країнах — рівновартість американської валюти.

Хроніка культурного життя в УССР

В кіровоградському музеї мистецтва виставлено картини С. Філімонова «Богдан Хмельницький в поході», Т. Гришка «Козацька пісня» і його ж «Московські послі». В недалекому Чигирині, на так званій Богдановій горі, встановлено скульптуру Б. Хмельницького (там, де колись стояли його війська).

У Кременці Тернопільської області відбувся районний огляд художньої самодіяльності, на якому перше місце зайняв чоловічий хор села Шпиколоси.

Львівський оперний театр включив у свій репертуар оперу «Богдан Хмельницький». Перші її вистави пройшли із надзвичайним успіхом. Опера йде в найновішій редакції, де підкреслено «прагнення України возз'єднатися із Росією». Місцевий театр драми ім. Заньковецької готує до постановки п'єси «Сон князя Святослава».

Учасники фольклорно-лінгвістичної експедиції Академії наук УССР записали в селах Чигиринського району багато старовинних пісень та легенд, що відносяться до доби Хмельниччини.

Державне видавництво Киргизької ССР видало збірник творів Т. Шевченка в пе-

рекладі на киргизьку мову. В перекладі вже вийшли односторонки Л. Українки, І. Франка, М. Рильського та М. Бажана.

У Києві перебували гості — письменники, актори та співи Азербайджану. На зборх громадськості столиці України виступав відомий азербайджанський письменник Самед Вургун, який, між іншим, сказав, що азербайджанські письменники і поети працюють над перекладом і підготуванням до друку із відповідними коментарями «Української антології».

Київський державний музей західного та східного мистецтва придбав нові експонати — кілька картин сучасних китайських художників, а також старовинні китайські вази і килими.

На руднику «Більшовик» (Криворіжжя) збудовано Палад культури гірників. Будова коштувала 5 мільйонів карбованців. Головна зала — на 500 місць, бібліотека має залю-читальню на 200 місць.

На обласному огляді художньої самодіяльності Дніпропетровщини виступало 3000 осіб, у Миколаєві — понад 2000 осіб. Першу премію здобув танцювальний ансамбль криворіжців.

Німецьке сходознавство

П'ятдесят два роки минає з того часу, коли в Німеччині почало вести систематизоване, побудоване на науковій базі, досліджування проблем європейського Сходу. Це не значить, що до того часу не було серед німців зацікавлення проблематикою Східної Європи, а в першу чергу тим територіально-державним комплексом, що тоді носив назву Росія. Тільки до знаменної дати 1902 р., тобто до заснування першого семінару для східноєвропейської історії при університеті в Берліні, діяльність поодиноких німецьких політиків і вчених була спорадична і неохоплена в систему наукових студій. Бо чи роля Ляйбніца на дворі Петра Великого, чи Шлеєра за Катерини II, чи врешті постать Йогана Готфріда Гердера, хоч як велику піонерську роботу для пізнання європейського Сходу вони проробили, хоч яким великим був їх вплив там, справжнє студія на засадах об'єктивної науки, справжнє сходознавство припадає на початок нашого століття.

Основоположники німецького сходознавства

Наріжний камінь під модерне сходознавство, коли йдеться про Німеччину, поклав Теодор Шіман (Theodor Schieman, 1847-1921). З походження балтійський німець з Дорпату, він, в протилежності до деяких своїх попередників, а головним до великого вченого Александра Брюкнера (A. Brückner, 1834-1896), не розгублюється в духовому роздвоєнні між Росією і Німеччиною, і, твердо стоячи на ґрунті своїх рідних німецьких позицій, з цього вихідного становища веде систематичну студію європейського Сходу. В закладеному ним в 1902 р. і веденому також ним першому німецькому семінарі для східноєвропейської історії при берлінському університеті він творить систему, що відома сьогодні під назвою німецького сходознавства і на якій ще й тепер взираються інші західні народи. Карл Штєлін (Carl Stählin, 1865-1939), Отто Геч (O. Hoetzsch, 1876-1946) і Ганс Юберсбергер (H. Uebersberger, 1877) — це даліші призвища директорів уже самостійного східноєвропейського інституту в Берліні і Бреславі, а зареком призвавши основоположників німецького сходознавства. Різня між ними та, що тоді як Штєлін і Геч, а головним цей останній, є представниками старої школи, яка в Росії вбачала тільки російську проблему, а в німецько-російському союзі — розв'язку східного, а там і взагалі європейського питання, Юберсбергер вніс до німецького сходознавства ширші горизонти і нові пізнання віденської школи. Бувши уродженцем південної Каринтії, він уже під час студій у Відні мав змогу заізнатися з великим вахлярем слов'янського світу, який виходив далеко поза горизонт Познання, Дорпату і Санкт-Петербургу, як це було у випадку берлінської школи. Вже задалегідь пізнавши загрозливість російського імперіалізму, він бачить у його ослабленні витичну для німецької східної політики, а в Берестейському мирі і визнанні української державності — здійснення своєї концепції, якій зостався вірним по сьогоднішній день. Але Юберсбергер мав впливи в першу чергу на престолонаслідника Франца-Фердинанда, тобто на австрійський двір і його політику, яку до певної міри формував.

Формувати німецьку громадську думку, творити «школу» в Німеччині, припало Гечеві, засаднича праця якого «Росія. Вступ на підставі її історії від 1904 до 1912 pp.» стала настільною книгою всіх німецьких політиків і впроваджувала їх та інформувала про цілість східноєвропейських справ. А в ній Росія була потрактована як щось одноцле, нерозривне. Вплив школи Геча, хоч у дещо послабленій формі, зустрічаємо серед німецьких політиків, а навіть деяких сходознавців, ще й сьогодні.

Стан між двома війнами

Студії східноєвропейських проблем у Німеччині перед другою світовою війною зосереджувалися майже виключно в Бреславі, Кенігсберзі і Берліні. Щоправда, під час війни до них додалися на короткий час нові інститути і катедри в Ризі (Інститут Гердера), Дорпаді, Познані і Празі, але, з уваги на цю їх короткотривалість, вони не змогли відіграти в німецькому сходознавстві поважнішої ролі.

Найкраще зорганізований і випосажений найбільшою бібліотекою був «Східноєвропейський інститут у Бреславі», закладений 1918 р. з приватної ініціативи горішньозилезької індустрії і щойно 1931 р. підпорядкований наглядові пруського міністерства освіти. Значення інституту значно підупало, коли в 1937 р. найкраща і найцінніша частина його бібліотеки була перевезена до Ванзе коло Берліну.

Теж з приватної ініціативи постав в 1919 р. при філософічному факультеті університету в Кенігсберзі «Інститут для студій Східної Європи», який до 1935 р. носив назву: «Інститут для студій Росії».

Берлінське сходознавство, як це вже ми попередньо згадали, взяло свій початок від створеного 1902 р. семінару, а відтак (1906) катедри східноєвропейської історії. Керівники катедри (Штєлін і Геч) і рівночасно директори «Товариства для студій Східної Європи» надали цьому інституту, як і катедрі, політичного забарвлення проросійського відтінку. Другим центром, коло якого розбудовано сходознавство в Берліні, була «Висока школа орієнтальних мов», яка в 1936 р. переорганізувалась на «Німецьку високу школу студій закордоном» (Deutsche Auslandshochschule) і дві катедри якої вели дуже поживалене сходознавство: перша займалася вивченням ССР, друга була присвячена виключно проблематиці совєтської Азії.

Чи німецьке сходознавство відповідає за гітлерівську східну політику?

Порівняно до інших європейських держав — США тоді ще цією проблемою дуже мало цікавилися — Німеччина напередодні другої світової війни мала найкраще поставлене сходознавство і ряд висококваліфікованих експертів, які дійсно зналися на європейському Сході. Але, як у випадку стратегії Гітлера не вважав за доцільне радитися свого генерального штабу, так само і ще в більшій мірі ігнорував він десятиліттями муравлиної праці збирання велике знання своїх учених. Вони були просто виключені з творення гітлерівської «концепції» східної політики; вони з страху перед наслідками корилися наказам згори, або були примушені мовчати. І тому, хоч у деяких випадках нечисленні німецькі сходознавці і прислужувалися на невдачу засудженій ідеї підкорення слов'янського світу, — об'єктивно беручи, годі за це плямувати німецьке сходознавство як цілість, а вже в ніякому випадку — висліді його праці. Завданням бо застосування науки, якою в даному випадку є сходознавство, взятє як цілість, не було і не є творити політичні концепції, але в першу чергу розбудовувати наукову базу для концепції, для практичної політики, яку мусять формувати політики, а не кабінетний вчений. Цей останній має дати повний і точний матеріал, а проєкція концепції політичної — діло державного мужа. Дивлячись сьогодні критично на німецьке сходознавство перед падінням Гітлера, ми повинні ствердити, що воно своє завдання виконало задовільно, і тільки політика Гітлера пішла понад голову і всупереч переконанням сходознавців. Знов же постава поодиноких і, до речі, нечисленних його представників, які «зрадили себе» і своє знання і стали знаряддям режиму, не може стягати відповідальності на науку, як таку, на німецьке сходознавство. Мають персонально відповідати тільки ті, які це робили.

Сучасний стан

В періоді перед другою світовою війною на відтинку німецького сходознавства панувала схема, згідно з якою вивченням східноєвропейських проблем повинні б займатися німці з східних німецьких країн, скандинавським комплексом — північчю, а романським світом — західні німці. На практиці це виглядало так, що не тільки переважна більшість німецьких сходознавців походила з східних областей Німеччини, точніше — рекрутувалися з німецьких емігрантів із східних країн, але навіть самі інститути були розміщені при східному кордоні держави.

Сьогодні вже можна твердити, що такий розподіл не виправдав себе, а деякі з німецьких сходознавців такі забатаговані керуваннями сентиментами, а то і ресентиментами на некористь об'єктивній науці. Цілком эле скінчилася натовість справа з розміщенням інститутів на східному прикордонні. По програній війні і втраті цих теренів Західна Німеччина втратила рівночасно найбільші центри свого сходознавства і мусяла заходжуватися коло їх розбудови від початку. Дуже болючою є втрата головних великих сходознавчих бібліотек, яких уже годі буде заступити новими книгозбірнями.

В перші роки по війні, практично до 1950 р., на відтинку німецького сходознавства панувала цілковитий вакуум. Своє колишнє перше місце серед західних народів у справі вивчення європейського Сходу, Німеччина передала англосаксам, що за останні роки дуже розбудували цю галузь науки. Єдине, що осталося — до речі, дуже цінний капітал — це півтори сотні висококваліфікованих наукових робітників, які, не вважаючи (Далі на 10. стор.)

Німецьке сходознавство

(Закінчення з 9. стор.)

на злиденні умови і всяку відсутність можливостей продовжування студій, все ж таки в різний спосіб старалися не втрачати зв'язку з темами своїх студій, що їм у великій мірі, хай і з великими особистими жертвами, вдалося досягти.

Зміна політичної ситуації, а передусім загострення конфлікту між Заходом і Сходом, уможливили, а потім і прискорили відродження німецького сходознавства; постав ряд нових інститутів і студійних гуртів і створено нові катедри при університетах, так що сьогоднішній стан виглядає в поодиноких ділянках так:

А. Університети

На університетах Німецької Федеративної Республіки з західнім Берліном включно, було під кінець 1953 р. 12 кафедр славистики і 5 східноєвропейської історії. Останні на університетах в Тюбінгені (проф. д-р В. Маркерт), західнім Берліні (проф. д-р Ф. Філіпп — учень Геча), Геттінгені (проф. д-р Вітграм) і Мюнхені (доц. І. Грюнінг), а від літнього семестру 1954 р. починає викладач в характері «почесного професора» проф. д-р Г. Кох. Крім вище згаданих, є ще доцентури згаданої дисципліни на університеті в Ерлангені (проф. Рубін) і покищо необсаджена катедра в Майнці.

Як уже вказує саме число кафедр, перевагу мають слов'янські філологічно-літературні студії, а наголос в історичних покладений ще й далі на вивчення давнього минулого без достатнього углядення сучасної проблематики європейського Сходу.

Б. Східноєвропейські інститути

1. Західній Берлін. При Вільному берлінському університеті існує «Східноєвропейський інститут у Берліні» з такими відділами: історія, право, слов'янська філологія, економіка. Теми праці інституту в рівній мірі розподіляються на теоретичні та актуальні і спрямовані на вивчення північносхідного простору східної Європи. Інститут видає теж ряд публікацій. Черговим директором інституту є проф. д-р Тальґай.

2. Мюнхен. «Східноєвропейський Інститут» — інституція публічного права під контролю баварського міністерства освіти і фінансована по половині баварським міністерством освіти і федеративним міністерством внутрішніх справ (відділом культури). Видає «Річники східноєвропейської історії» (Jahrbücher für Geschichte Osteuropas) з актуальними «причітками» (Beihefte). Заплановано серію видань з ділянки східноєвропейської історії, права, економіки тощо. За відносно короткий час інститут поширив наукову роботу, придбав бібліотеку і zatrudює тепер 10 наукових робітників і кілька осіб технічного персоналу. Директором інституту з відомий історик і теолог проф. д-р Ганс Кох.

В цьому ж самому Мюнхені провадить працю відновлений давній «Інститут південносхідної Європи» під керівництвом проф. д-ра Ф. Вальґаєца (Prof. F. Valjaec). Інститут займається виключно проблематикою Балканів і дунайського простору, провадить документацію південно-східної Європи і видає власні наукові бюлетені. Під сучасну пору інститут підготував видання великої енциклопедії південносхідної Європи.

3. Геттінген. При місцевій університеті існує «Студійна група для сходознавства» (Arbeitsgemeinschaft für Geschichte Osteuropas) — вільний союз знавців східноєвропейських проблем. До часу вибуття з Геттінгена проф. Маркєрта «Студійна група» вела під його керівництвом підготування до видання 8-томової енциклопедії про східну Європу (Handbuch für Osteuropakunde) такого змісту: том I — Югославія, II — Польща, III-IV — СРСР, V — Болгарія і т. д. З переїздом його до Тюбінґену праця над енциклопедією ведеться там же. Піддержувана відділом культури міністерства внутрішніх справ, «Група» користується ще підтримкою інших німецьких наукових інституцій. Керівником інституту є проф. д-р В. Маркєрт.

4. Марбург. Тутешній «Інститут Гердера» займається передусім вивченням кол. німецьких східних територій середньої Європи включно з Польщею і Чехією. Цей інститут кладе наголос на студії актуальних проблем, видає «Квартальник для сходознавства» (Vierteljahresschrift für Ostforschung) і провадить службу перекладів із слов'янських мов. Інститут користується однією з найбільших бібліотек Західної Німеччини (Westdeutsche Bibliothek) і великою підмогою боннського міністерства для загальнонімецьких справ. Директор — проф. д-р Кайзер.

5. Кіль. Місцевий «Інститут світової економіки», хоч не належить безпосередньо до схеми сходознавчих інститутів, все ж виділяється тим, що має одну з найбільш комплексних сходознавчих бібліотек, а в тому — великий український відділ.

6. Дюссельдорф. «Бюро для бездержавних чужинців» (Büro für heimatlose Ausländer) має за завдання допомагати культурно-науковій праці європейських середньо-східних науковців, що живуть на еміграції в Німеччині. Під керівництвом відомого тюрколога проф. Г. фон Менде бюро вже уручило ряд «студійних груп» (румунська, угорська, словацька, хорватська), а шляхом приділення наукових стипендій для вивчення спеціальних тем уможливило кільком десяткам емігрантів-науковців і молодим студентам досліджу працю і студії на німецьких університетах.

7. Штутгарт. Над вичисленими вгорі інститутами (за винятком інституту в Кілі, який тільки з уваги на бібліотеку є часто використовуваний сходознавцями), роль своєрідного координаційного тіла або в спрощенні функцію «профспілки німецьких сходознавців» виконує основане в 1949 р. «Німецьке товариство для вивчення Східної Європи» (Deutsche Gesellschaft für Osteuropakunde), яке об'єднує під сучасну пору 150 німецьких сходознавців. Очолюване донедавна президентом, кол. райхсміністром, Г. Дітріхом (помер 1954), товариство дбає про те, щоб праця різних німецьких сходознавчих інститутів не перекривалася; прийняттям в своє членство воно неначе по-свідчує кваліфікації кандидата як фахівця-сходознавця і веде студії актуальних подій на Сході Європи. Видаваний під редакцією д-ра К. Менєрта двомісячник «Східна Європа» (Ost-Europa) інфор-

мує і коментує події в Східній Європі, а головно в СРСР. До вибору нового президента товариство очолює проф. д-р О. Шілер.

Не зважаючи на те, що праця кількох інститутів на тому самому науковому полі могла б викликати дублювання, у випадку сучасного німецького сходознавства воно майже виключене. Про це дбає не тільки вище згадане товариство в Штутгарті, але в не меншій мірі часті конференції директорів поодиноких інститутів і сталий науковий зв'язок і приватна виміна думок між всіма членами товариства.

Тенденції німецького сходознавства

Вивчені історичні, етнографічно-мовні, правні, економічні і культурні відносини в минулому і сучасному європейському Сході, — таке є, за словами одного визначного німецького сходознавця, завдання дисципліни, що зветься сходознавством. Його значення для Німецької Федеративної Республіки сьогодні більше і відповідальніше, ніж будь-коли за останні п'ятдесят років. Через відсутність нормальних дипломатичних стосунків з їхніми великими можливостями студіювати і інформувати уряд, а потім і народ про події на Сході Європи, німецьким сходознавцям доводиться перебрали всі ці завдання і підготувати ґрунт для майбутнього налагодження співжиття між Німеччиною і східноєвропейськими народами. Цю своєрідну місію виконує сьогоднішнє німецьке сходознавство. Бувши збагачене досвідами двох воєн на Сході і при допомозі покищо скромних технічних засобів і сильного штабу фахівців.

Поминаючи філологічно-літературні студії, які до речі, стоять ще під впливом старої школи професорів, зорієнтованих на Росію і російську літературу, в ділянці історії і коментування актуальних подій СРСР все більше пробивається впізнання і розуміння для національної проблеми СРСР. Бо тоді як філологи чи то силою інерції, чи ата-

візму або просто таки під впливом особистих симпатій стоять на становищі, що, раз російська література найсильніша з усіх слов'янських кількісно і якісно, вона заслуговує на виключну увагу, — історики не можуть пройти мимо наявних фактів, які заіснували на просторі Східної Європи в останні десятиліттях. Загально беручи, серед німецьких сходознавців-нефілологів зарисовуються сьогодні такі три групи:

1) учні «віденської школи» [цей термін уживаємо умовно] проф. Юберсберґера і тих з «берлінської школи», які схопили цільність східноєвропейської проблематики і мозаїку її національного питання;

2) «нейтральності» (умовна назва), які під силою вимови фактів погодилися з наявністю національної проблеми, але, не позбувшись ще повністю одностороннього «комплексу Санкт-Петербургу», концепційно ще не утвердили в шкідливості повторного Рапалля;

3) сходознавці, які, ще далі задивлені в підфальшований блиск московських церковних бань, вважають наявність інших, неросійських народів і їх політичних прагнень за «малом нецесарієм» і трактують проблему поверхово.

Залежно від обсади кафедр і інститутів впливи поодиноких груп у підході до вивчення проблеми є наголошуване в цей або в той бік. Якщо можна вже сьогодні говорити про загальну тенденцію німецького сходознавства наших днів, то ми схильні заступити твердження, що воно все більше звільняється від екстрем старої школи і виявляє поміркований тренд, який, спираючись на об'єктивних студіях, намагається знайти співзвучність з наявною дійсністю на Сході. Очевидно, існують ще відхилення, і то переважно в бік «комплексу Тавроґген», хоч рівночасно росте число тих сходознавців, які поза «Санкт-Петербургом» розрізняють на європейському Сході ще й інші центри і їх концепційно визнають.

Л. О. Ортинський

Публіцистичні вияви сучасного німецького русофілства

Перебування в Німеччині великої української скитальної громади мало б також за ціль здобути прихильну громадську думку цієї країни, а зокрема її політичних відповідальних кіл для української визвольної проблеми. Німецько-українські взаємини мали багато різних виявів і були часто подиктовані різномірними причинами. Не можна сказати, щоб вони були надто приязні або дуже сердечні; однак не мали вони ніколи негативного по смаку, і коли б обережно зважити всі елементи цих взаємин, тоді об'єктивний спостерігач прийшов би до висновку, що це було своєрідне, зокрема з німецької сторони, незацікавлення. Навіть коли поодинокі німецькі політики і середовища прагнули до зрушення такого стану, тоді з місця контрзувала русофілська течія, яка завжди мала сильні позиції в цій країні і фактично робила східну політику.

Не можемо накреслювати всього дотеперішнього комплексу німецько-українських взаємин, але бажасмо з'ясувати кілька причин, чому якраз під сучасну пору, коли німецька політика починає робити перші рішучі кроки після катастрофальної поразки в 1939-45 років, русофілська течія прямує до опанування сильних позицій і в чому вона конкретно проявляється. Ще немає сьогодні різної німецької концепції про політику, яка мала б бути застосована до Східної Європи і яка була б також неопіційним поглядом компетентних чинників в східному відділі (Ostabteilung) міністерства закордонних справ. Сучасна Німеччина цілком заабсорбована двома кардинальними питаннями, а саме — німецьким об'єднанням, яке положило б кінець формальному і фактичному поділові на дві окремі державні формації, і західноєвропейською інтеграцією, яка принесла б німецькому народові повний суверенітет, що зрівняв би його з іншими європейськими народами, а в політичній площині уможливив би перебрання передового, а може навіть провідного місця в європейській спільноті. І тому до певної міри зрозуміла офіційна стриманість при обговорюванні східноєвропейського питання.

Однак русофілська течія діє в іншій площині: вона проявляється в активності цілої низки східноєвропейських інститутів, товариств тощо, які постали в останньому часі в Німеччині, а зокрема в політичній публіцистичній. В кількох статтях намагаємось подати якраз публіцистичні вияви цього русофілства і схарактеризувати його проблематику.

Рецензуючи насамперед «Малу історію Росії» відомого німецького публіциста Павля Зете, спробуємо подати історіосо-

фічну базу цієї течії. В дальшому доведеться зreferувати погляди найповажнішої німецької газети, а саме «Франкфуртер Альґемайне Цайтунг» на східноєвропейські питання, щоб після рефлексивного насвітлення цілої плеяди русофілських публіцистів (Павль Зете, Артур В. Юст, Клявс Менєрт, Боріс Майс-

Paul Sethe: KLEINE GESCHICHTE RUSLANDS, Frankfurt a/M, 1953, S. 156.
Павль Зете: МАЛА ІСТОРИЯ РОСІЇ, Франкфурт н. М., 1953, стор. 156.

Писана публіцистом історична праця не є оперта на первинних джерелах, вона також не вимагає для себе довголітнього зацікавлення, а тим більше довгорічної актуальності. Вона тим самим не може бути повною і всебічною схопити проблеми даної епохи — і тому така публіцистична історія завжди залишається тільки тимчасовою появою. Вона однак має, з другого боку, один великий позитив, а саме — дає спроможність авторів вільного накреслення розвитку політичних тенденцій, з ними пов'язаних концепцій та навіть доктрин, що мають поважне значення при формуванні політичної думки суспільства, і через це не раз допомагає при унапрямлюванні конкретної політики. Такою хоче також бути книжка Павля Зете.

Автор такого роду історичної публікації не перевіряє джерел, і за це не можна робити йому закиди. Він повинен після перестудіювання «класичної» літератури звернути увагу на найновіші публікації, щоб краще зорієнтуватися. Павль Зете уважав за вистачальне побудувати свою працю на історичних творах В. Ключевського, Карамзіна, С. Ф. Платонова, Отто Геча, Карла Штеліна, Валентина Гіттермана і Ермана Гарніша, отже — або російських авторів, які належали до напрямку імперіальної історіографії, або їх німецьких послідовників.

Тому, повторюючи погляди цієї школи, він ствердив, що від самих початків Київської держави чи Русі все є Росією. Він не тільки не завдав собі труду перевірити історичну теорію про виключне пов'язання Русі чи Київської держави з Україною (теорія, яка, до речі, більше засаднена та правдоподібна, ніж теза про тяглість: Русь — Московщина — Росія), але не хотів навіть прийняти поміркованої, російської, сьогодні офіційної в СРСР прийнятої тези (також частинно української, її підпирали М. Костомаров і В. Липинський), про історичне існування одного центру, з якого виплили три Русі. Вслід за цим однобічним і необ'єктивним, а навіть підфальшованим трактуванням історії постанови російської держави, Павль Зете звів Україну до

нер та інші) перейти до з'ясування кількох проблем, які в значній мірі надалі порушують німецьке становище до Сходу Європи. До таких належать «леґенда» про Тавроґген, рефлексії про «рюкферзіхерунгсфертраг», проблема Рапалля та інтерпретація «помаранжевої теорії». Про це однак пізніше.

І.

складової частини російської держави, вперто називаючи саму країну весь час Kleinrußland, а її мешканців Kleinrussen (Малоросія і малороси), ст. 28, 31, 123.

Навіть після фактичного існування української держави 1917—1920 рр. та більшовицького перебування східноєвропейського простору на національні союзні республіки Павль Зете не може погодитися з існуванням України. «Клі строго візьмемо назву Росії, то вона від 1922 року стосується тільки республіки великоросів (?), тоді як малороси (?) в Україні, білоруси, вірмени, грузини та всі інші племена і народності мають власні держави або творять органи самоуправління у великому об'єднуючому Союзському Союзі» (ст. 139). Поминаючи вже самі назви і звертаючи свою увагу на політичне зіставлення, не можемо промовчати, що це свідомо злослива дезінформація, а надто коли зважимо, що цей автор є все ж таки поважним публіцистом.

Досить поверхово і як самозрозумілу вважатися варязьку теорію, як також постанови назви Росія. Ще більше односторонньою є характеристика володарів Київської держави, а зокрема Володимира Великого, про якого кається, що «в ньому об'єдналися хитрість, відвага, жадоба крові і насильства», і «що його діяльність була сплямлена насильством, вбивством і віроломством» (ст. 16, 17). Ми знаємо, що Володимир був суворим і не раз страшний у своїх діях і задумах. Але чи не було це явищем епохи, що тодішні володарі так поступали? Чи не був таким самим Карл Великий? Чи не привертрав він саксонців мордом і терором до християнської віри? Але цього німецька і французька історіософія не засуджують і односторонньою, що він був великою людиною. Виняток в оцінці зробили тільки німецькі націонал-соціалісти. Для них Карл Великий був також «Sachsenschlächter».

Третім поважним недоліком цієї публікації є крайній ексцесстерже схвалювання російської експансії. Без огляду, чи йдеться про «збирання руських земель»

(Далі на 11. стор.)

У роковини незалежності кавказьких республік

Історія Кавказу і його народів повна героїчних подвигів і трагічних подій. З початком XIX століття сини Кавказу змушені були оборонятися з зброєю в руках від натиску з півночі, від нестримного просування імперіалістичної Росії на південь. Події, що послідували за тим і тривали майже 60 років, добре відомі. Здобуття російськими військами 1859 р. знаменитої фортеці Гуніб на північному Кавказі, відкрита війна на Кавказі фактично закінчується, а 1867 р. коли Ніколай Дадіані був змушений відмовитися від своїх володінь у Мінгрелії, Росія і формально закріплює за собою неомежене управління всім Кавказом. Але боротьба Кавказу за свою свободу не припиняється. Вона набуває інших форм, переплітається з революційним рухом у самій Росії. Кавказ, особливо Грузія, інстинктивно відчуває, що з руйнуванням монархії в Росії, з поваленням її імператора, цього жандарма Європи

(чи не іронія історії! Росія в минулому жандарм Європи: тепер же та сама Росія, в одязі большевизму, стає катом тієї самої Європи, а можливо і всього світу) відкривається дальший шлях до жаданої свободи. Тільки в такому зв'язку можна зрозуміти всім добре відому революційність кавказьких народів. Зовнішня ця боротьба була нібито лише революційно-соціалістична, особливо в Грузії, але в дійсності вона має глибоко народний, національний характер. І справді, досить лише відчувати деяку свободу, як, наприклад, 1905 р., — і там де найбільше проявляється революційно-соціалістичний рух, а саме в Грузії, народ проганяє в багатьох місцях, особливо по провінціях Грузії, російських урядовців і всю владу забирає в свої руки.

ПІВНІЧНИЙ КАВКАЗ

Становище Північного Кавказу було надзвичайно важким. Після спустошливих воєн, виселення майже мільйона населення до Туреччини і адміністративних засобів російського уряду зв'язок між окремими племенами на гірській території був перерваний. Діячі Північного Кавказу і до революції 1917 р. звертали достатню увагу на цей сумний бік справи, але російський уряд усіма засобами намагався розірвати зв'язок не лише територіальний, але і духовий, пам'ятаючи, якою сильною народною зброєю в роки кавказьких воєн був могутній дух Шаміля. Тому природно, що з днем повалення царського самодержавства, вдихнувши свіже повітря свободи, діячі Північного Кавказу взялися відновляти перерваний зв'язок, і це важке завдання їм удалося блискуче. На просторі від Каспійського до Чорного моря утворилась одна цілість, що раніше, ніж в інших народів Кавказу, увінчалась прекрасною будовою північно-кавказької держави. І коли перший голова уряду цієї нової держави — Абдула Чермоєв 11 травня 1918 р. проголосив незалежність Північного Кавказу, присутні представники і величезна маса народу, що прибула з усіх кінців, відчули, що дух Шаміля воскрес. Був створений парламент, головою якого обрано Шемаха Котцова.

Країна почала нове життя в нових умовах, але, на жаль, воно було недовговічне. Північний Кавказ зазнає спочатку нападу російських чорносотенців на чолі з ген. Денкіном, а після поразки його в кінці 1919 р. переможні большевики поступово займають територію нової держави і нарешті їм щастить остаточно знищити самостійність

Жорданію з'явитися, бажаючи почути з його уст радісну вість. І коли вже літній голова вийшов на балкон і повідомив про відновлення грузинської держави, радості народу не було кінця. В усіх церквах дзвонили дзвони, і вся Грузія відчула, що цю подію вже ніяким силам не вирвати з серця кожного грузина.

Негайно після проголошення незалежності Грузії починаються інтриги Москви при допомозі її агентів, здебільшого з російських реакційних кіл. Але Грузія легко і успішно обороняється від усіх ворогів своєї свободи. З кожним днем життя входить у нормальну колею, стабілізується, 19 держав визнають незалежність Грузії де факто, а в січні 1921 р. це робить «Верховна рада антанті» і де юре. Грузія, щоб забезпечити себе від півночі, посилає своїх представників у Москву; 7 травня 1920 р. совєтський уряд окремим договором визнає незалежну Грузію. Але підступність Москви немає меж. Того ж дня, 7 травня, коли представники совєтського уряду в Грузії підписували договір про визнання Московською незалежності Грузії, війська йшли на Грузію війною. Цього разу червоні війська були розбиті й відкинені від кордонів Грузії. 30 травня був укладений з Московією новий договір. Обидві держави обмінялися послами. Грузія послала амбасадором у Москву відомого політичного діяча, члена першої державної Думи, Герасіма Махарадзе, совєтський уряд призначив послом у Тбілісі Шеймана. Цим актом, здавалось, між двома народами встановилися мирні відносини. Грузинський народ був з цього радіий і почав будувати своє життя так, як воно відповідало його потребам, віруванням і звичаям.

Але злий дух не може заспокоїтись, поки не вершить свого злого вчинку. Минуло лише 9 місяців, і Москва, знову зібравшись з силами нападає 11 лютого 1921 р. на Грузію з п'яти сторін, — без проголошення війни, без жодного приводу. 19 лютого ворогові вдається підійти

до воріт Тбілісі, і тут відбуваються криваві бої. Грузинські війська боються, як леви, беруть у полон багатотисяч червоноарміїців, але, на жаль, Москва сильна не лише чисельністю своїх військ, а і — найголовніше — озброєнням. В Грузії не вистачає зброї. Тут виявилася підступна політика імператорської Росії, що не будувала на околицях імперії збройових фабрик. Такою перевагою Москва перемагає Грузію, 25 лютого столиця Тбілісі, що бачила багато ворогів на своїх вулицях, стає свідком Імвазі ще одного ворога — червоної Москви. За місяць, 25 березня, з Батумі відплив на Константинопіль пароплав, в якому перебував національний уряд Жорданіі. 25 лютого і 25 березня 1921 р. вважають днями жалоби нової Грузії. І від тих днів уряд Грузії тут, на еміграції, далі веде боротьбу всіма можливими силами, а народ там на місці чинить спротив окупації, як і скільки може — з надією на визволення.

АЗЕРБАЙДЖАН І ВІРМЕНІЯ

Ці республіки проголосили свою незалежність в один і той самий день — 28 травня 1918 р. і втратили її за два роки. Вірменія — 2 квітня 1920 р., а Азербайджан — 28 квітня того ж року. Становище обох республік було дуже важким, надто Азербайджану, бо його столиця Баку була переповнена російським елементом, вороже наставленим до нової влади, з чого Москва вдало скористалась: а у Вірменії, що сильно потерпіла від воєнних подій, большевицьким агентам легко було працювати і захитувати стійкість влади. Тому Москва, перемігши Північний Кавказ, легко захопила владу спочатку в Вірменії, а потім в Азербайджані. Першим головою азербайджанського уряду був відомий громадський діяч Хан-Хойський, а головою парламенту Расул-Заде.

В Вірменії головою уряду був Аветік Ісаакян, а президентом — А. Хатісян.

Сивий Кавказ ще раз утратив свою свободу; але дух його синів не зламаний, його доля зв'язана з долею всього вільного світу, і це найкраща гарантія, що ворог буде розбитий і що правда нарешті затріумфує.

Д. Сагірашвілі

З поразкою революції в 1905 р. і перемогою реакції володарі на Кавказі вирішили лютю покарати ті місцевості, де народ яскраво виявив волю до своєї свободи. Було відкрито підступний план головнокомандувача кавказьких військ, генерала Грязнова, за яким передбачалося пройти з вогнем і мечем усю Грузію. Але лютю генералові не вдалося виконати свій звирячий план. Народний герой Грузії Арсен Джорджіашвілі серед білого дня на Бартинський вулиці в Тбілісі бомбою урвав його життя. Ще раніше вірменська революційна партія «Дашнакцутюн» вчинила напад на намісника Кавказу, вірменофоба князя Галіцина.

Так тривав революційний рух на Кавказі, поки в лютю 1917 р. остаточно не було повалено царське самодержавство, і зараз же стало ясно, особливо після жовтневого перевороту большевиків і анархії, що запанувала в самій Росії, що кавказькі народи прагнуть незалежності. Уже на початку 1918 р. створюється

спільний закавказький сейм — Азербайджану, Вірменії і Грузії. Вважалось, що суди ввійде і північний Кавказ, але інтриги Москви і зрада її в Бересті, а частково і внутрішні обставини, призводять до розпаду сейму 26 травня 1918 р., і тогож дня народжується республіка Грузія, а за два дні, 28 травня, проголошується дві інші кавказькі республіки: азербайджанська і вірменська.

На цих сторінках ми хочемо описати як постанови цих кавказьких республік, так і загибель їх під ударами російсько-большевицьких полота й серпа.

країни, що пролила море крові в боротьбі за свою свободу.

Уряд Північного Кавказу був змушений перейти в усідню Грузію, що сама відчувала загрозу з півночі.

ГРУЗІЯ

Ще 1915 р., в розпалі першої світової війни, відомий соціал-демократ Ной Рамішвілі, згодом міністер внутрішніх справ незалежної Грузії, вбитий у Парижі агентом Москви, на одній таємній нараді в Тбілісі, заторкуючи розвиток подій в Росії і становище на фронтах, запропонував готуватися до проголошення незалежності Грузії. Передбачення його не обмануло. За 14 місяців царське самодержавство було повалене. Грузія фактично взяла владу в свої руки, хоч формально ще не відважувалася відокремитися від Росії. Але і цей час скоро настав. Уже в листопаді 1917 р. в Тбілісі була створена національна рада, до якої ввійшли всі представники всіх партій в Грузії. Головою вибрали всіма признаною лідера грузинської соціал-демократії Ноя Жорданію. Створенням національної ради була покладена міцна основа держави, що йому за пів року судилось проголосити незалежність Грузії. 26 травня 1918 року голова закавказького сейму, той самий Ной Жорданія, на засіданні заявив, що сейм з огляду на створений стан перестає існувати і врочисто додав, що тут же і в цю хвилину народжується нова держава, незалежна Грузія. І зараз же над палацом, де засідала національна рада, піднесли національний прапор Грузії. Перед палацом зібралася незчисленна маса народу і проси-

Публіцистичні вияви сучасного німецького русофільства

(Закінчення з 10. стор.)

московськими князями з усім загарбницьким насильством Александра Невського, Івана III, Івана IV Грозного, чи про модерний російський імперіалізм та захланну експансію в 19. столітті на азіяському континенті (ст. 110); вони завжди трактовані позитивно і як великі досягнення. Коли наукова історія повинна до певної міри абстрагуватися від моралістичної оцінки, тоді її публіцистичне оформлення не сміє схвалювати терору загарбництва, імперіалістичного визиску і гноблення, хіба що автор визнає принципи і практики самого імперіалізму. Павль Зете дав цим явищам моральну апробату.

Позитивне ставлення до російського імперіалізму є першою історичною аксіомою німецького русофільства.

Автор цієї історії Росії написав свою публікацію виключно під кутом діяльності московських князів, російських царів, а новітню історію схопив виключно в особах Леніна і Сталіна (розділ, до речі, найслабший у книжці). Фактом є, що в російській історії важко шукати великих народних тенденцій, грандіозних соціальних і релігійних змагань, гігантської боротьби станів, партій і течій. Російська історія є історією можновладців і необмежено пануючих одиниць. В характеристиці цих панівних одиниць, жорстоких і бруталних царів, які збудували російську імперію, Павль Зете є найсильнішим; тут проявляються його публіцистичний хист, блискучість стилістики і здібності біографа.

Для кращого розуміння діяльності всіх сильних і активних московських і пізніших російських володарів, починаючи від Александра Невського, Івана IV, через Петра I і Катерину II та скінчивши на Сталіні, прочитуємо найбільше цікаве місце цієї книги:

«Вони уникали рішення на відкритому полі, але вони не погорджували ні хитростю, ні насильством, щоб дійти до своєї мети. Вони були добрими рахівниками, для багатьох з них гроші — шанцем здобути гроші — були важливим засобом для політичного успіху; вони понижувалися перед ворогом батьківщини, кликали його проти своїх родичів і з захопленням виконували доручення татарських панів, коли йшлося про походи проти своїх конкурентів. Але всі вони були мужчинами, сповненими заїлістю і гнучкістю, що понижували перед чужими прямили до помсти; вони всі були одержимі спрагою влади... і вкін-

ці стали панами Росії» (ст. 36).

Навіть коли поодинокі російські володарі імпортували з Західної Європи культурні та цивілізаційні здобутки, як, напр., Петро I, вони не перебрали двох основних і, може, найцінніших елементів європейського буття, а саме — почуття гідності людини і визнання свободи як рушійної сили історії (ст. 72). Поминаючи власні правильні оцінки та кож моральних якостей російських можновладців, автор чомусь у заключенні завжди штучно підшукує аргументів для їх виправдання. Можливо, що це випливає також з певної німецької ментальності: судити історію виключно в подіях одиниць. Тут варто пригадати, що великий вплив на німецьке історичне мислення аж по сьогоднішній день залишив Трайчке (батько націоналістичної історичної школи 19. ст.), який створив культ великої людини. Цей підхід пробивається також і в наші обговорюваного автора, і тут якраз доведеться шукати другу історичну аксіому німецького русофільства, яким є власне це захоплення «великими росіянами» і fascinosий вплив цих останніх на німецьких русофілів.

До недоліків належить рівнож несолідне зреферування поодиноких політичних напрямків у Росії, а зокрема цілком бідне оформлення історії революції 1917—21 рр., яку потрактовано тільки з соціального аспекту, поминаючи засадні національні елементи. Подібно виглядає з обговоренням доби большевизму — мимо влучних зауваг про особу Леніна і Сталіна.

Для нашої теми однак найголовнішою проблемою є розуміння Сходу Європи. Павль Зете вважає, що ССРР є Росією, що Росія або властиво стара російська імперія є цілістю, яку не вільно ділити і яка в майбутньому має бути надальше однією великою імперією.

Уявлення, що ССРР є стара Росія, що в ній не було інших націй, що ці нації не повинні мати своїх власних державних формацій і що, врешті, Росія є щось одне, ціле і велике, що повинно після демократизації залишитися в рамках кордонів з 1919 року, є третьою історичною, а також і політичною аксіомою німецького русофільства.

Павль Зете є його свідомим та послідовним інтерпретатором і коментатором.

Ярослав З. Пеленський

У Мюнхені, Західна Німеччина, в п'ятницю 7 травня 1954 р. після важкої недуги в Бозі упокоївся

Д-р Остап Грицай

видатний український письменник, літературний критик, журналіст

і заслужений громадський та політичний діяч.

Покійний народився 2 листопада 1881 р. в селі Княжполі, Перемиського повіту, Галичина, у священничій родині. Після закінчення гімназійної освіти в Дрогобичі, Стрию і Львові Покійний студював на філософичному факультеті Віденського університету — відділ германістики та літературознавства; до 1914 р. він був учителем в українській академічній гімназії у Львові. Після вибуху першої світової війни д-р О. Грицай переїхав до Відня, де він перебував до 1945 р. У Відні працював у системі міністерства преси та інформації ЗУНР, зокрема на літературній та журналістичній ділянках. Він довголітній голова Українського Національного Об'єднання в Австрії. Залишивши Відень, Покійний жив у таборах ДП в Карлсфельді, Берхтсгадені і Мюнхені-Фраймані, дописуючи до української преси; останньо він проживав у Будинку захисту для старих.

Похорони відбулися 11 травня на мюнхенському цвинтарі «Вальдфрідгоф».

Вічна пам'ять видатному націоналістичному публіцистові, літераторові, принципіальному патріотові української землі!

З БЛЮКНОТА РЕПОРТЕРА

По довгому чеканні — короткий лет

Це, мабуть, вперше від того часу, як емігранти до США удостоїлися транспортного літака як середника переселення, було уможливлено представникам української преси попрохатися на мюнхенському летовищі Рім з відлітаючими, розмовляти з ними і довідатися про переселенчу справу тих тисяч, що свого часу не змогли скористатися з масового переселення і по роках довгого чекання в черзі шойно тепер опинилися в посіданні візи до США.

Вже за годину до відлету літака, великого, на 95 осіб розрахованого чотири моторовця панамериканської лінії, українські мюнхенські журналісти мали змогу, на запрошення ЗУАДК-у, приглянутися зблизька останньому етапові модерного переселення, на яке деякі з переселенців чекали п'ять і більше років.

Порівняно з колишніми ірровськими транспортними те, що ми бачили 27 квітня 1954 р., нагадувало радше збірну туристичну прогулянку, ніж колишні, сумні слави, ірровські транспорти. Цим разом ми бачили чемний персонал летовища, струнких, з витонченою поведінкою стюардес в ясноголубих уніформах, привітних урядовців Міжнародної Міграційної Служби і представників ЗУАДК-у. Все проходить справно, не чути ні одного піднесеного голосу, за хвилину всі формальності покладжені — і 83 щасливці, в тому 32 українці, вже чекають у галі на виклик всідати до літака.

Маленька Зінаїда

Її чорні кучері на тлі чорного личка і чудова українська мова відразу звернули увагу всіх нас, і ми поквапно витягасмо блокноти, щоб занотувати деталі малої сенсації дня. До речі, не сенсації, а благородного факту, який викликає в людини радість, що живі ще великі чесноти і що саме українська людина свідчить про це своєю саможертвенною любов'ю.

Зінаїда прийшла на світ чотири роки тому як дитя невідомого чорного воєнка американської армії і польської матері. Від самого початку над нею не схилялося осяяне матиринською радістю обличчя родителів. Навпаки, Зінаїда стояла їй на заваді...

Бездітне подружжя колишнього українського робітника харківського тракторного заводу Івана Пучка не може дивитися на недовго невинного немовляти і рідше адоптувати маля. Від того часу Зінаїда росте як прибранна доня Пучків, і тільки останню викрикну деяких дітей за нею: «негерка» непокоять її невинну душу...

Грубі мозолі і довге чекання

заробили собі колишні добровільці на копальняних роботах в Бельгії. Коли їх вербовано в 1947 р., їх малоощо не проголошено «героями труда» ірровської системи. Ім обіцяли першенство в переселенні — і взагалі чого тільки не обіцяно тим тисячам, що воліли тяжку працю по копальнях, ніж ледарювання по таборах. Але приповідка каже, що

«бідному вітер в очі»; так вийшло і з «героями труда». Ім найдовше довелося чекати на виїзд, і цю довголітню невпевність і вичікування ви могли помітити в їхніх обличчях. Вам деколи здається, що чекання відучило їх від усміху.

Мало радости — багато смутку нависло тепер над т. зв. переселенчою справою. В червні кінчається т. зв. «секція 3 11» кол. ДП-законоу, яка уможливила поворотням з Бельгії та інших країн переселення до США. Останеться тільки нормальна квота або кількілітне чекання в черзі на консульрних «списках чекаючих». новий закон про переселення, згідно з яким за весь минулий рік змогло переселитися дослівно 4 особи, і велика роздєрта рана тих сотень нещасних, для яких надії на переселення дуже малі і справа яких кличе до почуття людяності, до елементарного співчуття. Лишаються батьки і матері тієї категорії, що має нещастя називатися ТБЦ.

На мюнхенському летовищі ми стрінули молодого батька, що від трьох років

Несподівана втрата

В понеділок 10 травня 1954 р. помер у Відні від удару серця головний редактор німецького щоденника «Дер Тагесшпїгель». Ерік Регєр на 60-му році життя. Прибувши до Відня на загальний з'їзд Міжнародного інституту преси, Регєр несподівано відійшов у вічність.

Регєра вважали головним редактором «німецької фронтової антибольшевицької газети», якою був його «Тагесшпїгель». Народжений над Райном, він студіював історію літератури й мистецтва в Бонні, Мюнхені і Гайдельберзі, а після перебування в англійському полоні під час першої світової війни співробітником у пресовому бюро Круппа. Після другої світової війни був першим німецьким журналістом, що виїхав як зведеноць за кордон. Вважали його завжди практичним політиком, для якого газета була тільки засобом для реалізації його політичних ідей. Був завжди прихильником погляду, що з росіянами можна говорити тільки твердою мовою. Під час бльокади Берліну він вимагав, щоб відкрити дорогу до колишньої німецької столиці збройним виступом на суходолі. В Бонні його не любили — і саме тому, що він домагався створення окремого міністерства зовнішніх справ у Берліні. Бувши рідкісним у Німеччині знавцем східної політики, Регєр передбачив невдачу міжнародної конференції в Парижі. Як єдиний із 17 головних редакторів німецьких щоденників він цілком правильно передбачив також вислід невдалої берлінської конференції. Німецька преса втратила в його особі одного з небагатьох справжніх знавців небезпеки російського імперіалізму.

Маємо на складі наступні книжки

	ціни в			
	Німеччині	США і Канаді	Англії	
Арка, журнал літератури, мистецтва і критики				
рік 1947, числа 1, 4, 5, 6,				
рік 1948, числа 2, 3-4, 5,				
кожне число по	—50	—15		1.0
Бабій Ол:				
Світ і людина, поєми	—50	—15		1.0
Балей Петро:				
Пав, збірка оповідань	1.50	—40		3.0
Барка Василь:				
Білий світ, поезії	1.—	—30		2.0
Галайчук Б., — д-р				
Нація поневолена, але державна	1.50	—50		3.0
Гуменна Докія:				
Діти чумацького шляху, роман	т. I—III т. IV	12.— 7.90	2.25 2.50	24.0 14.6
• • • Дітя, одгадайте	—50	—15		1.0
Діма:				
Росіяні зорі, поезії	—50	—20		1.0
Домонтович В.:				
Доктор Серафікус, повість	1.50	—40		3.0
• • • Ідея і чин, видання Проводу ОУН. р. 1946 10 (передрук підпільного видання)	2.—	—50		4.0
Клен Юрій:				
Спогади про неоклясиків	—50	—15		1.0
Коваль Федір:				
Зелені Ромби, поезії	1.50	—60		3.0
Мосендз Леонід:				
Волинський рік, поєма	—50	—15		1.0
• • • Організація і праця штабів, проект	1.50	—40		3.0
• • • Позиції українського визвольного руху (передрук підпільних статей)	1.50	—40		3.0

Полтава Л.:
У вишневій країні, новелі —50 —20 1.0
Портрети ген. Р. Шухевича, малі великі —25 —10 0.6
1.— —30 2.0
Приходько М.:
Під сонцем Поділля, спогади 2.— —50 4.0
Ребет Лев, д-р:
Формування української нації —50 —15 1.0
• • • Самостійність, орган УГВР (передрук підпільного видання) 1.50 —40 3.0
• • • Топографія 1.50 —40 3.0
Хрін Степан:
Крізь сміх заліза (спогади) 4.— 1.50 8.0
Звмюю в бункрі (спогади хроніка) 4. 1.50 8.0
Спомяни
чотогово Островєрха Всеволод Голуб: Україна в Об'єднаннях Націй 1.20 0.40 2.6
Чаплєнко В.: Чорноморці, т. I 1.— —30 2.0
Шєрєх Юрій
Прощання з учора Шєрєх Ю., Кислиця Д.: Граматика української мови, — синтакса 1.— —30 2.0
Янів Волод.: Німецькі концентраційні табори —50 —15 1.0
Перераховуємо 1 нім. марку: в Австралії — 2,3 шил., в Аргентині—3 пєз., в Бельгії — 12 фр., в Бразилії 5 кр., у Венесуєлі — 80 бол., у Франції — Тунісі — 85 фр., у Швайцарії — 1 фр., у Швеції — 1.25 кр.
Кольпортерам даємо 20% знижки.
Замовляти у видавництві «Сучасна Україна», München, Karlsplatz 8, III., Germany, або у представників закордоном.

Видає:
Закордонне Представництво УГВР
Редагує: Колегія
ДВОТИЖНЕВИК

Редакція не вміщує статей, не підписаних ім'ям та прізвищем автора. В справі неприйнятих статей не листується.
Редакція застерігає за собою право скорочувати статті і правити мову. — Статті підписані авторами, не конечно висловлюють погляди чи становище редакції.

Адреси наших представників

Австралія:	Fokshan Library&Book Supply 1 Barwon Street Glenroy W. 9, Vic.
Аргентина:	Denysiak Mykola c. Curapaligüe 790 Buenos Aires
Бельгія:	Schrayter F. 4 rue des Bouleaux Cheratte, Liege чекове конто для пересилки грошей: Camp. 2376.24
Бразилія:	Bajluk Dmytro Caixa Postal 6 Sao Caetano do Sul Sao Paulo
Великобританія:	Prokop Konstantyn 25 Hillcrest Rd. London W. 3
Венесуєля:	Dejneka Alexander UKRAFOT Av. Espana Edificio Panamerica Caracas Catia
Канада:	O. I. Eliashevsky 118 Medland St. Toronto 9, Ont.
США:	Klym Jaroslaw 114 East 11-th Street New York 3, N.Y.
Франція і Туніс:	Soroczak Miroslaw Oury-Sud 69 Florange (Moselle)
Швайцарія:	Dr. Prokop Roman Wabernstr. 40 Bern
Швеція:	Harbar Kyrylo Box 62 Huddinge

приходить передавати привіт і поздоровлення своїй рідній дитині і дружині в Баффало. В нього знайшли «пляму» на легенях і відставили його справу на рік. А там знову на рік і т. д., — мабуть, аж доти, доки чорне волосся тридцятилітнього мужчини вже цілком побіліє.

Ми вже маємо справу в переведенні акцій, коли йдеться про політичні справи, коли треба було вяснити несправедливість в трактуванні українських воєнків під час переселення і в ряді інших справ. Справа, яку порушуємо тепер, належить до іншої категорії. Йдеться про чисто людську справу і про апель до почуття людяності і милосердя щодо тих сотень (в українському випадку с їх 40%) розбитих родин, які роками чекають на зустріч і проте не мають великої надії скоро побачитися.
Нам здається, що більш вдячної справи, справи, що мусить промовити до серця і розуму навіть забудовий урядовця, не може бути і що наші церковні та світські організації, а в першу чергу ЗУАДК, повинні взятися за її переведення.

Читайте і поширюйте журнал військово-політичної думки „До Зброї“ що його видає Місія УПА

Умови передплати

на двотижневик «Сучасна Україна»:

	одно число	ПЕРЕДПЛАТА піврічна	рїчна
Австралія	1 шил.	10,6 шил.	21 ш.
Австрія	1.50 шил.	16 шил.	32 ш.
Аргентина	1 пєз.	12 пєз.	24 п.
Бельгія	6 фр.	65 фр.	130 ф.
Бразилія	3 кр.	31 кр.	62 к.
Великобританія	1 шил.	10,6 шил.	21 ш.
Венесуєля	— 40 бол.	4,50 бол.	9 б.
Голландія	— 50 г.	5,40 г.	10,80 г.
США і Канада поштою			
летунською	— 20 дол.	1,95 дол.	3,90 д.
звичайною		1,30 "	2,60 "
Німеччина	— 50 нм.	5,40 нм.	10,80 нм
Франція і Туніс	35 фр.	360 фр.	720 ф.
Швайцарія	— 60 фр.	6,50 фр.	13 ф.
Швеція	1 кор.	10 кор.	20 к.

До Канади і США газету всяялаємо летунською поштою